

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

CARL LARSSON: STUDIE.

MORGONBRIS

* APRILNUMMER 1929 *

25:te årg.

Nummer 4

Pris 25 öre

Arbetarnas kamp för människovärde.

Av Martha Larsson.

I.

Den gamla goda tiden.

När Karl Marx det stora orosåret 1848 skrev i *Det kommunistiska manifestet*, att "arbetarna ha intet fosterland", var det i bokstavligaste mening sant och den mest träffande beteckningen för den ställning, arbetareklassen intog i samhället. Arbetaren var fullkomligt rättslös och skyddslös, utan några som helst medborgerliga rättigheter, endast skyldigheterna föllo på hans lott. För honom betydde det föga, var han bodde och arbetade, han var i alla förhållanden en samhällets paria utan några som helst möjligheter att göra sin rätt gällande gentemot det kapitalistiska samhällssystemet.

I samma takt som storindustrin hade gått till utveckling, hade också proletariatet sjunkit allt djupare nedåt mot samhällets botten. Utan inre sammanhållning voro arbetarna fullkomligt prisgivna åt arbetsgivarna, som begagnade sig av sin makt att på det hänsynslösaste förtrycka och utsuga dem. Den godtycklighet, som var rådande på arbetsmarknaden, berövade dem varje möjlighet att planmässigt inrätta sitt liv, och detta skapade ett osäkerhetstillstånd, som i längden var outhärdligt.

Allt var emot arbetaren. Förhållandena inom de efter dåtida begrepp helt moderna men efter nutida synnerligen primitiva anläggningarna voro olidliga. Det saknades varje tillstymmelse till säkerhetsanordningar att skydda arbetaren till liv och lem och smuts och snusk alstrade en atmosfär så giftfylld, att den årligen krävde tusentals offer bland dem, som dagligen tvingades att inandas den. Arbetstiden var oskäligt lång — tolv till fjorton timmar, stundom längre, däri inberäknat nattarbete — och sög ur arbetaren all must och kraft och bröt på jämförelsevis kort tid ned den starkaste fysik. Detta i förening med den svältavlönning, som tillerkändes arbetaren för den arbetskraft, han ställde till arbetsgivarens och därmed även det kapitalistiska samhällets förfogande, pressade honom ned i en slavställning, som det var omöjligt att resa sig ur.

Vi, en senare generations arbetare, ha nog svårt att riktigt föreställa oss de förhållanden, i vilka den egendomslösa klassen levde för mindre än ett århundrade tillbaka. De fattiga voro på få undantag när sammanpackade i eländiga ruckel och källarhål, som gingo under namn av bostäder, där det varken fanns tillgång till ljus eller luft. Svälten, smutsen, råheten, okunnigheten och eländet trotsa all beskrivning. Dryckenskapen härjade fruktansvärt och bland de fattigaste föllo ofta både mannen och hustrun offer för denna last. Arbetarens enda lott var, om han inte redan från barndomen var moraliskt förslöad, ett enda outhärdligt slit att hålla den värsta nöden från hemmet, som likväl ofta, trots nästan övermänskliga ansträngningar, gick till botten som en farkost, vars bärkraft blivit över all rimlighet ansträngd. Redan jämförelsevis tidigt var han utsliten och förbrukad, färdig att kastas på samhällets sopbäckar vilken dag och stund som helst.

Men icke blott de vuxnas utan även barnens arbetskraft exploaterades på det hänsynslösaste. Billig arbetskraft var industriidkarnas lösning, och på en mängd arbetsområden, där kvinnorna först ersatt männen, började man sedan samvetslöst utnyttja barnen. Redan vid sex, sju års ålder kastades barnen ut i förvärsarbetet, i spinnerierna, porslins- och tändsticksfabrikerna, glasbruken, sågverken och till och

med kolgruvorna, och tvingades att arbeta tolv till fjorton timmar i följd, i de större industrisamhällena ännu längre, och därtill nattarbete i stor utsträckning, ett förfarande som betraktades som fullt korrekt.

Här i Sverge tog den industriella revolutionen icke fullt så ohyggliga former som exempelvis i England, där förhållandena voro sådana, att man nästan vägrar tro historien. Under sken av lärlingskap sålde fattigvårdsmyndigheterna bokstavligen barnen vid sex års ålder till fabriksägarna, som massvis föste dem in i fabriker, där de vilje- och hjälplösa utsattes för den brutala behandlingen. Det var vit slavhandel i dess mest omänskligt barbariska form. Arbetstiden räknade i spinnerierna upp till fjorton, sexton timmar om dygnet, och när de små arbetsslavarnas krafter voro uttömda, sporrades de med hugg och slag till fortsatta ansträngningar. Arbetsgivarna och deras förmän hade barnen fullständigt i sitt våld och makt och myndighet att handla med dem efter gottfinnande, och de mest upprörande fall av misshandel lämnades utan avseende av myndigheterna. Att barnen i hoptals gingo under betydde ingenting, då denna källa till billig arbetskraft var så riklig, att man ej behövde befara att den skulle sina. Även om fabriker slukade flera barn än fattighusen kunde leverera, så var tillståndet bland industriarbetarna sådant, att de blott voro alltför villiga att för några få ören om dagen sälja sina barn vid hur tidig ålder som helst åt fabriksägarna.

Även om förhållandena här i Sverge icke drevos till denna fruktansvärda ytterlighet, voro de dock sådana, att de för alltid betagit arbetsgivarna och kapitalismens talesmän rätten att sätta sig till doms över arbetarna. Även här drevos barnen ut i arbetsmarknaden vid sju, åtta års ålder, ibland ännu tidigare, och även här hörde hugg och slag på arbetsplatsen till ordningen för dagen. Även här tvingades de att arbeta samma oskäligt långa arbetstid som de vuxna. För dem existerade ingen barndom, de hade trampat ut barnskorna vid den ålder, när våra barn bokstavligen

Innehållsförteckning:

Arbetarnas kamp för människovärde av Martha Larsson.

Skolorganisation och ungdomsarbetslöshet av J. W—e.

Laura Marholm (En liten biografi över några biografier) av Julia Ström.

Kunna vi i vårt land genomföra pension åt änkors barn? av Agda Östlund.

Anmälan av nya böcker och broschyrer.

Praktiskt försök med sexualundervisning i skolorna av Disa Västberg.

Bostadens invredning.

Anna Lisas kärlek av Oscar Hedberg. (Följetong.)

Referat, notiser, klubbrev m. m.

Skolorganisation och ungdomsarbetslöshet.

När riksdagen för ett tiotal år sedan beslöt inrättandet av den obligatoriska fortsättningsskolan, skedde det under samtliga partiernas medverkan. Ingen röst höjdes mot reformen. Sedan dess har det emellertid varit slut med enigheten. Snart sagt varje riksdag har fått taga ställning till olika ändringsförslag. Så är även fallet i år. Och en av de väckta motionerna är undertecknad av närmare halva hundra socialdemokrater. Den torde därför vara värd en kort redogörelse i denna tidning.

Motionen tar sikte på konflikterna mellan skolan och förvärvsarbetet. Den erkänner det vackra i tanken, att skolan jämsides med arbetsanställningen under en längre tid bör ha hand om de unga. De gångna årens erfarenhet har emellertid visat, att ungdomen i fortsättningsskolan ofta saknar förvärvsarbete och för dagdrivareliv med undantag av ett fåtal timmar — i regel 6 per vecka — då den sitter på skolbänken. Vid en undersökning av hit hörande förhållanden i Örebro, fick man erfara, att allenast hälften av barnen deltog i förvärvsarbete. I

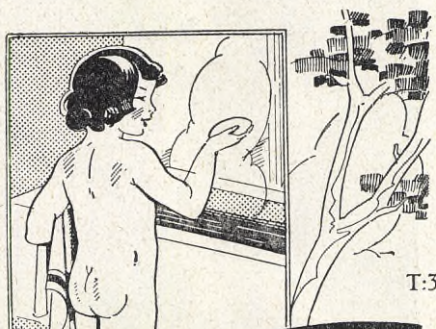
första årskursen var procenten för de arbetande endast 35, i andra 62.

Givetvis bottenar detta förhållande djupast i den allmänna starka konkurrensen om arbetstillfällena. Platserna räcka inte till. Man träffar stundom — särskilt på bruk och i mindre samhällen — ynglingar i 16—17-årsåldern, som aldrig lyckats få något ordnat arbete. I det individuella fallet kan dock även skolan bli hindrande. En pojke har t. ex. varit erbjuden anställning som sotarelärling — fallet är verkligt — mot en lön av 25 kr. per vecka. Han har hindrats att få platsen på grund av ett fåtal timmar, som han skulle delta i fortsättningsskolans undervisning.

Exemplet är långt ifrån enastående. Och det värsta är, att dylika konflikter lätt åstadkomma antipati mot hela fortsättningsskolan.

Motionen behandlar ingående sysslolöshetens vådor. "Vällar skolan arbetslöshet för några av sina elever," heter det bl. a., "medför sysslolösheten så stora moraliska vådor, att skolans goda inflytande på intet sätt kan uppväga skadan. Förbises får ej heller i detta sammanhang, att om en fortsättningsskola hindrar blott en enda elev från att få en god arbetsanställning eller tvingar honom att lämna en dylik, detta medför en bitterhet från elevens och hans anhörigas sida, som gärna vill sprida sig i vidare kretsar och åstadkomma en allt annat än lämplig jordmån för skolans arbete."

För att få en bättre ordning föreslås i motionen, att ett sjunde läsår skall kunna helt ersätta fortsättningsskolan. Man vill alltså göra skillnad mellan skolan och förvärvsarbetet. Ungdomsarbetslösheten motiverar, att de unga kunna helt ägna sig åt skolarbetet ett år mera, än vad nu i allmänhet är fallet. Men

Barrskogens friskhet.

Låt barnen njuta av den välgörande tallbarrsoljan, som i högförädlad form ingår i Gahns Tallbarrsoljetvål. Hudvårnaden blir sund, smidig och fast — en viktig förutsättning för allmänt välbefinnande. Använd därför Gahns Tallbarrsoljetvål vid badet och den dagliga toaletten.

TALLBARR/SOLJETVÅL

Gahns
Upsala
Kungl. Hovleverantör

Gahns tvålar äro förstklassiga

hänga mor i kjortlarna, och vid tio, elva års ålder hade de att bära på en vuxens arbetsbörda, en vuxens ansvar och en vuxens erfarenhet i nästan alla livets förhållanden. Kroppsligt och andligt förkrympta gingo de oftast ut i livet, och deras barnaår lämnade efter sig märken, som sedan aldrig utplånats.

All skolundervisning undandrogs dessa samhällets små slavar, vilket fullkomligt var i stil med den besittande klassens önskningsar och intressen. Ju okunnigare den stora massan var, desto lättare var det att förtrycka den och hålla den nere. Allt kunskapsbegär bland arbetarna var de maktägande en nagel i ögat och en fara för det bestående, kapitalistiska samhällssystemet.

Detta är endast en hastigt upptecknad och ofullständig skiss över arbetareklassens ställning, sådan den var långt in i andra hälften av 1800-talet. Men den är dock tillräckligt tydlig för att bevisa, att den så omskrutna gamla goda tiden, som man alltid talar om med ett visst vemod i rösten, aldrig funnits

för arbetareklassens vidkommande. Den gamla goda tiden innebar för underklassen svält, förtryck och elände i betalning för slit och släp i kapitalismens tjänst, men det var en gyllene tid för överklassen och för de kapitalistiska blodsugarna, som ohejdat kunde få tillfredsställa sin profithunger på bekostnad av tusendens liv och hälsa utan att möta det ringaste hinder i form av lagar och förordningar och utan att myndigheterna på något sätt blandade sig i saken, utom när det gällde att hjälpa de besittande att ytterligare förtrycka den egendomslösa klassen.

Arbetarna tillerkändes inga som helst rättigheter och betraktades mera som en trälklass än som fria människor. När Oliver Goldsmith i sin roman "Lantprästen" ännu så sent som på 1870-talet skrev om de fattiga, "denna mänsklighetens pöbel, vars själ och uppfostran äro avpassade för träldomen", gav han uttryck åt vad man förfäktade inom hela den besittande klassen världen över.

Laura Marholm.

En liten biografi över några biografier.

Av Julia Ström.

Artikeln får i detta nr sin fortsättning och slut, vilket genom förf:s insjuknande blivit fördröjt. Del I var införd i januari-numret.

II.

Såsom redan i en föregående artikel påpekades — det nordiska i kynne och livsföring faller icke fru Marholm på läppen, men det finns en, en enda som hon skildrat med sympati, nämligen den norskfödda och danskgifta Amalie Skram. Hon kallar henne helt enkelt för Naturalisten. Sedan hon först talat om att alla de skandinaviska ländernas författarinnor äro damer, vilka genomgått de högre läroverken för kvinnor, och som slå ned ögonen, icke av blygsamhet, ty den moderna kvinnan är medveten om sitt värde — utan för att läsa. "De läsa om livet hur det är och hur det borde vara; och därpå sätta de sig ned och skriva om livet som det är och som det borde vara, men de se det endast på sina förmiddagspromenader genom stadens bredare gator och vid aftonsamkvämen i de borgerliga salongerna. — — — Sådana äro de skandinaviska författarinnorna... med undantag av en. Denna enda

därefter böra de ha full frihet att syssla med förvärsarbete.

Avsikten med motionen är inte, att göra det sjunde skolåret obligatoriskt. Man vill låta varje ort ordna skolan på det för platsen lämpligaste sättet. Men i städer och industrisamhällen torde — för den händelse förslaget går igenom — man ganska allmänt komma att gå in för den nya ordningen såsom varande mest ändamålsenlig.

Samtidigt måste emellertid det sjunde skolåret få annat innehåll. Motionärerna tänka sig en koncentration kring ett fåtal väsentligen praktiska ämnen. För flickorna t. ex. skulle skolkök och sömnad få ett mycket stort utrymme.

Motionen har livligt diskuterats i pressen, som med få undantag ställt sig synnerligen välvillig. Huruvida riksdagen intar samma ståndpunkt, blir väl klart någon gång i nästa månad.

J. W—e.

har urartat. Hon ser, hon kan se, hon kan skåda livet med goda, skarpa, klara ögon, med en blick som är helt och hållet öga, såsom barn se, med en säkerhet, som icke är något annat än natur." — — —

Amalie Skram beskrives som en helgjuten och naturlig kvinna, fri från all ytlig pessimism, som "oskadd undslupit uppfostran och familjeläsning", och som betraktade

C. J. Bönnesen: Moder och barn.

saker och ting med en blick, som bevarat sin instinkt oberörd. Det var naturbarnet, eller vad vi i våra dagar skulle kalla för proletärförfattaren, som med några böcker från sitt eget liv dök upp mitt i den bildade, teoretiska litteraturen. Helt ung hade hon blivit gift med en sjökaptan, som hon följde på alla hans långresor och med vilken hon hade två söner. Hon seglade världen runt, såg Svarta och Asowska havet, Stilla havets och Atlantens kuster, livet ombord och i land — männens liv. Och det hon såg var alltså icke salongernas och dambesökens småaktigheter — nej, det var livets höga vågor, det var de vida horisonterna, de stora farorna, vilka medföra förfrihet... Men det blev också till råhet och enförmighet, detta liv,

och så fick hon nog av det och stannade i land... Hon blev skild från sin man och så småningom lärde hon känna Erik Skram. Det var, enligt fru M., denne lugne, fine och säkra litteraturkritiker, som av författardilletanten fru Amalie Müller skapade den säkra naturalistiska författarinnan fru Amalie Skram. Om hennes bok Lucie, i vilken fru Skrams talang lär ha nått sin höjdpunkt, säger fru Marholm, att det är en bok, som mången författare och bonviant skulle hava tvekat att skriva. "Men Amalie Skrams naturalism var av en så glad och ärlig natur att dylika, saken ej vidkommande betänkligheter icke alls föllo henne in. — — — det finns i Europa blott två fullt äkta och oskrymda naturalister: Emile Zola och Amalie Skram."

Det sägs ju att Strindberg inte skall ha varit vidare förälskad i Laura Marholm — undra på det!

I Fru Lilly har förf. tydligen velat skildra sitt eget äktenskap sådant det tedde sig de första åren och med det första barnet. Särskilt berättelsen med Lillpysens julafton är bra och rolig. Men annars är nog denna bok den, som litterärt väger lättast av de tre.

Boken om Tvenne kvinnoöden är ett psykologiskt dokument av värde. Det första "ödet" kan knappast vara något annat än författarinnans eget, från ungdomens och kvinnans första brytningar med livet och med mannen. Det andra ödet måste vara Ernst Ahlgrens. Skildringen av detta sistnämnda ger icke något väsentligt nytt utom vad vi redan veta om hennes olyckliga liv och för tidiga död. Men den understryker, fast omedvetet, ännu mer hur övergivet ensam och småaktigt oförstådd Ernst Ahlgren verkligen var.

Fru Marholm skildrar Ernst Ahlgren i den formen, att hon en kväll sitter och berättar om henne för sin man, Ola Hansson.

Hon, fru M., hade sitt första sammanträffande med Ernst Ahlgren i Paris, och den som känner den senares olycksaliga livsöde vet ju, att hon just vid denna tid befann sig i den största både andliga och ekono-

miska misär, som också slutade i kastastrofen natten mellan den 21—22 juli 1888.

Fru M. gör sig nu efteråt verkliga samvetsförebärrelser över det kyliga sätt, varmed hon själv erkänner att hon då behandlade henne, men hon ursäktar sig med att hon inte kunde ana hur den andra befann sig i yttersta nöd. Och det må ju vara. Hon är väl varken den förste eller den siste, som låtit en fattig gå hungrig ifrån sig därför, att det inte alltid är så lätt att skilja på verklig nöd och spelad. Fru M. med sitt utomstående klaröga såg nämligen, att föremålet för Ernst Ahlgrens djupa förtvivlan inte var värd denna, inte var värd en människas totala förintelse och fall. Hon, fru M., såg, att Ernst Ahlgren "höll för demoniskt, vad som bara var rutin och såg en Don Juan i en gammal tupp". Men hon sade det inte — av ren egoism bekänner hon själv, ty hon ville hålla sig utanför. Detta var också hennes obestridda rätt som kvinna och människa i allmänhet, men som psykolog och en smula konstnär borde hon ha sett att den enda hjälp en utomstående vid den tiden kunde gett Ernst Ahlgren, det var att stärka hennes litterära självkänsla. Ty det var icke detta, att E. A. misslyckats i sitt kärleksliv, som till slut knäckte henne, utan det var hennes sjukliga inbillning att ha misslyckats som författare, som satte kniven i hennes hand och skar den blodiga strimman över hennes hals. Men det är lätt att säga tulipanros...

Fru M. erkänner att Ernst Ahlgren hade förlorat spåret, men hon klandrar henne samtidigt och erkänner sig ha haft motvilja för henne därför att hon skrev till människor helt lugnt och sakligt om sin förestående död. Hon tycks ha trott att E. A. därmed haft ett behov av att

posera inför vänner och efterlevande samtida. Allt sådant var ju den äkta och, för att tala våra dagars språk, renhåriga Ernst Ahlgren främmande.

Hon säger ju också öppet ifrån, att jag skriver inte om detta för att försvara mitt liv utan för att försvara min död. Hon var sjuk, mycket sjuk, det visste hon själv, men hon visste också vari sjukdomen bestod. Jag är varken oredig eller ens "nervös", skriver hon i ett av sina sista brev till styvdottern Matti af Geijerstam, jag tror att man bör kalla det arbetsångest. Och i ett sista efterlämnat brev till samma adressat skriver hon: Om det finns en gud — — — han skall se att jag icke i förmätenhet burit hand på mig. — — —

Omedvetet ger emellertid fru Marholm själv läsaren förklaringen till sitt ringa intresse för sin djupt olyckliga yrkeskamrat. Hon kände henne icke. Hon erkänner nämligen att hon blott läst en enda av hennes

böcker, som icke gjorde något som helst intryck på henne. Av skildringen framgår att det måste ha varit Pengar. Och det var just den bok som måste bringa fru M:s både sympatier och intresse för dess författarinna under nollpunkten. Tänk om hon i stället fått läst hennes folklivsskildringar, då kanske hon kunde ha bättre förstått vad hon nu bara anade, vilken stor tragik men också vilken själsstyrka och vilja till det sunda och friska, som måste ligga bakom, när en människa, bruten till både kropp och själ dock förmår återge livet i så naturliga och rena färger. Fru M. säger också vid ett tillfälle att "det fanns något tragiskt hos denna kvinna, vilket från tid efter annan fläktade förbi en, som en fågels vingar i natten".

På ett annat ställe säger hon: "Här hade jag kunnat hjälpa, men vi människor ha så mycket dumt, inlärt, vi äro inte de, som vi synas vara. Vårt innersta, äkta medfödda väsen ligger som i stelkramp och talar som i drömmen och ett annat, ett gjort, inlärt, dumt, främmande väsen, reflexbilden av andra människor i vår själ, talar och handlar..."

Det är väl knappast troligt att hon kunnat hjälpa, ty sällan talar en själ till den andra när denna har det som mest av nöden. Men efter döden tycker man att hon kunde ha släppt ifrån sig en både rättvisare och mindre gråtten runa över Ernst Ahlgren än vad hon gjort.

Varför åldras ansiktet förr än skuldrorna?

En vacker, flickaktigt mjuk hy å skuldrorna är ingenting ovanligt att finna även hos den, vars ansiktshy är ganska illa medfaren av åren. Detta beror på att ansiktet dagligen är utsatt för vädrets inverkan, medan hals och skuldror äro skyddade. I vårt på motsättningar så rika klimat gäller det således att ytterst omsorgsfullt skydda ansiktet mot vädrets skadliga verkningar. Och som alltid är det bättre att förekomma än förekommas. Dröj alltså inte tills Edert ansikte offentligt anklagar Eder för Eder församlighet. Utan börja redan i dag med Amarantmetoden.

Amarantmetoden är den moderna, rationella hudvården med två creamer — en som renar och en som skyddar. Amarant Coldcream (fet) gör hud och porer fullständigt rena samt tillför huden den fetthalt, som fordras för att bevara dess livskraft och smidighet. Amarant Snöcream (mager) skyddar hyn under dagen mot dess värsta fiender damm och smuts och vädrets skadliga verkningar samt verkar uppfriskande och förskönande. Den är ett nödvändigt underlag för den, som använder puder.

Amarant Cold- och Snöcream

Tillv. A/B Oxygenol.

*Sprid
Morgonbris'
Majnummer!*

Tvenne intressanta broschyrer.

Den nationalekonomiska betydelsen
av kvinnans förvärvsarbete.

Av Gertrud Hanna.

Gertrud Hanna.

Den föreläsning, som den kvinnliga sekreteraren inom tyska landsorganisationen, Gertrud Hanna, under ovanstående titel höll i Paris 1927, på den kvinnliga fackföreningskongressen, har nu utkommit även på svenska i broschyrform, översatt av Maja Björkman-Broberg.

Gertrud Hanna, som är väl insatt i de fackliga angelägenheterna, har upptagit problemet om kvinnornas förvärvsarbete, deras löneförhållanden och kravet på särskilda skyddsbestämmelser för dem till ingående behandling. Hon säger, att det är svårt att statistiskt bestämma hur omfattande kvinnorna deltaga i förvärvsarbetet.

Gränserna mellan hem och förvärvsarbete är svår att draga och kvinnorna själva lägga aldrig någon vikt därvid, utan arbeta så långt deras krafter räcka och mer till.

Den statistik som finns är också mycket svag och anger inte de nuvarande förhållandena, så att kvinnornas arbetstillskott nationalekonomiskt sett kan bli uppskattat efter förtjänst.

Likalönsprincipen, som alltid föres fram i termen "lika lön för lika arbete", blir belyst ur synvinkeln om de av kvinnorna utförda delarbetets nödvändighet för produkten, ty, framhåller författarinnan, det finns arbeten till vilka kvinnorna helst användas, oavsett löneförhål-

landena. Hon ber fackföreningarna vara uppmärksamma härpå.

Framhåller också, att fara föreligger för att vid ytterligare mekaniseringen, den billigare arbetskraften kan komma att undantränga männen på arbetsmarknaden i allt för stor utsträckning. Det är ett giv akt för att organisera kvinnorna och att större ansträngning göres för lönernas höjning i nivå med männens.

Det är många mycket tänkvärda synpunkter, som komma fram i broschyren och många spörsmål, som behandlas, vilka äga stort intresse. Det är inte endast kvinnorna i förvärvsarbete frågorna gälla, utan oss alla, ty de ingripa eller kunna komma att ingripa i många av våra levnadsförhållanden.

Det är visserligen inga nya eller främmande spörsmål, som broschyren behandlar, utan sådana som vi under de sista årtiondena haft under debatt, men de äro vederhäftigt och sakligt framförda i belysning av nuvarande förhållanden och därför särskilt värdefulla.

Broschyren, som kostar 35 öre, kan rekvireras även från förbunds-expeditionen.

Mödralön.

Av Ella Anker.

Rubriken här ovan synes något missvisande för broschyrens innehåll och övers. har också inom parentes tillfört rubriken familjetillägg. Huvudsakligast handlar den också om de stora familjernas svårighet att reda sig på samma lön som de mindre. Belysande härför är den statistik, som anföres och kommentarierna till den.

Frågan om hustrulön och familjetillägg har varit frågor, som förr diskuterats både inom arbetarerörelsen och av socialt intresserade.

Hustrulönsfrågan ansågs dock i och med genomförandet av den nya äktenskapslagen vara bragt ur diskussionen för vårt lands vidkommande. Familjetillägg eller barntillägg, som det också hette, upplevde en renässans under kristiden, ty de första dyrtidstilläggen beräknades ofta efter familjens storlek, men denna beräkningsgrund övergavs ganska snart. Dessförinnan hade fackföreningarna tagit avstånd ifrån en löneform som avvek från likalönsprincipen och ha oss veterligt icke ändrat mening. Ella Anker, vår norska partivän, är icke okunnig

härom och hon är en varm anhängare av likalönsprincipen, inte endast som en princip för männens arbete, utan en princip, som blir utsträckt att gälla arbetet och icke vem som utför det. Säkerligen är författarinnan här fullt ense med Gertrud Hanna om hur man bör värdera arbetet.

När därför vår partivän går in

Ella Anker.

för familjetillägg, så gör hon det i en helt ny form och har därvid studerat problemets realiserande i utlandet.

I slutet av broschyren ges också en kortfattad redogörelse för hur familjelönssystemet vunnit insteg och tillämpas i såväl Frankrike, Tyskland, Belgien, Tjeckoslovakiet m. fl. länder. Anmärkningsvärt är att lönetillägget i Belgien utbetalas till hustrun.

Broschyren är mycket intressant och givande. Säkerligen komma dessa frågor även upp hos oss till diskussion. För närvarande stå vi både frågande och undrande inför dem.

Vår uppgift blir därför att söka studera problemet ingående innan vi kasta oss över det med kritik eller entusiasm.

Självklart ställa vi oss nu litet skeptiska till en hel del, som framföres i broschyren. Men skola vi ge oss i kast med detta spörsmål så få vi naturligtvis söka finna de vägar till lösning, som bäst passa vårt kynne.

Översättare till denna broschyr är även Maja Björkman-Broberg.

Cirkulär ha blivit utsända till avdelningarna om bägge, men kunna rekvireras från förbundsexpeditionen. Priset är även för denna 35 öre.

S. V.

Kunna vi i vårt land genomföra pension åt änkers barn?

I detta nummer slutar Agda Östlund sin översikt över frågan om barnpensionering.

Redan 1908 genomfördes en lag i Danmark, som hade till syfte att trygga de utomäktenskapliga barnens ställning och denna lag utvidgades snart nog till att även omfatta barn till övergivna och frånskilda hustrur. 1913 antogs därtill en lag som tillförsäkrade understöd för barn inom äktenskap när den ene försörjaren, nämligen fadern, var död, och förmögenhet eller inkomst för efterlevande änka understeg ett visst belopp. Änkeman ansågs genom inkomst ha större försörjningsmöjligheter än änka.

Understödet utgår således icke till änkan personligen utan endast som bidrag till utgifterna för underhåll och uppfostran av barn, egna eller adopterade under äktenskapet.

Rätt att utfå barnunderstödet har änka vars förmögenhet icke överstiger 4,000 kr., med tillägg av 500 kr. för varje barn under 14 år, eller om hennes inkomst ej överstiger det för skatt till staten skattefria beloppet.

En viss fri prövningrätt är förbehållen den understödsbeviljande myndigheten. Behovsprincipen synes tillämpad även inom det i lag stadgade förmögenhets- och inkomstbeloppet, och tillsyn sker att understödet användes till barnens bästa.

Understödet kan i vissa fall indragas eller förvägras, men om änkans och barnens ställning förbättras genom hennes eget eller barnens **arbete** — indrages **icke** understödet.

Understödsbeloppen uppgivas vara lika för hela landet och utgöra:

200 kr. årligen till barnet fyllt 4 år;
160 kr. årligen till barnet fyllt 12 år; samt
120 kr. årligen tills barnet fyllt 14 år.

Varefter understödet i regel upphör, men kan det i vissa fall för studier eller yrkesutbildning fortfarande utgå tills barnet fyllt 18 år. (Reservation för om möjligtvis något dyrtidstillägg på nämnda belopp har utbetalats under kristiden.)

Understöd, som utbetalats till än-

kors barn, kunna under särskilda omständigheter utgå även efter hennes död och liknande understöd kunna i vissa fall utgå till änklings barn efter hans död.

Här nämnda pensionsbelopp göra ett klart intryck av att de äro nog så anspråkslösa, men var människa, som vet vad det vill säga att vara fattig, och gå en mycket osäker framtid till mötes, skall säkert förstå, att de givna pensionerna ha kunnat utgöra ett gott stöd om de rätt utnyttjats för hemmet och barnen.

1921 års statistik från Danmark — den enda som jag för tillfället har tillgänglig — giver en synnerligen talande bild av vad "Enkeloven" varit för mödrar med faderlösa barn. Antalet änkor, som enligt lagen hade barnhjälp var det året i runt tal 9,000 med ett barnantal av 19,766, varav för Köpenhamn 2,081 änkor med 3,970 barn.

Utgifterna, till vilka staten bidrager med hälften och kommunen hälften, utgjorde samma år för hela landet 2,796,000 kr. och för Köpenhamn 1,042,000 kr. — alltså inte fullt 4 milj. kr. Det uppgives också såväl från Danmark som från Oslo att fattigväsendet icke behöver belastas med någon större barnförsörjning och det antal barn som genom Köpenhamns "försörgelseväsen" voro utackorderade voro inte mer än ungefär en tiondedel mot det antal barn som från Stockholm utackorderas i fosterhem.

Även i England har 1925 i samband med ny lagstiftning angående ålderdomsförsäkring, som omfattar alla personer, vilka tillhöra den obligatoriska sjukförsäkringen, nämligen kroppsarbetare samt löntagare, vilkas årsinkomst icke överstiger 250 pund (4,500 kr.), införts pension till avliden försäkrads änka och minderåriga barn.

De försäkrades avgifter beräknas täcka även kostnaden för änke- och barnpensioneringen. I samband med övrig försäkring är barnpensionering även genomförd i Tjeckoslovakien.

Här lämnade uppgifter äro naturligtvis mycket ofullständiga, då hela tidningen knappast skulle räckta till

för mera detaljer, men avsikten med dessa rader har närmast varit att giva några bevis för, att genomförande av pension åt änkers barn, som för många bland oss kanske närmast betraktas som en utopi, ändock visat sig vara genomförbar i en del andra länder, om än i begränsad omfattning. Det återstår nu för oss att söka utfinna om — och efter vilka linjer — densamma skulle kunna lösas i vårt land.

*

Man nästan förstummas när man erfar, huru frågor, som i vårt eget land betraktas som ganska vådliga och mycket dyrbara företag, i andra länder lösas utan oöverkomliga svårigheter till hjälp och stöd för 10,000-tals människor.

Med allt erkännande åt storsinnetheten i de länder, som sålunda redan infört detta skydd åt de föräldralösa, och med den möjlighet vi ha att jämföra våra förhållanden med andra borde det vara en plikt för var och en av oss att arbeta för att få denna fråga löst. En kär plikt t. o. m.

Det faller sig måhända helt naturligt vid närmare begründande av här refererade understödssystem, att intet helt kan accepteras för vårt land. Under de tidigare år, som denna fråga diskuterats, ha våra förhoppningar mycket nära anknutits till förslag liknande den danska "Enkeloven", troligen på grund av att denna varit det första kända steget på detta lagstiftningsområde. Men som i en föregående artikel nämndes ha vi samtidigt haft en annan utgångspunkt för frågans lösning — nämligen vår folkpensionering — och det vore säkerligen lyckligt, om detta kunde bli den fasta punkten. Där har ju också redan, som nämnts, en utvidgning skett, i det att pensions-tillägg för barn, vars försörjare är invalid, automatiskt åtföljer invalidpensionen. Det borde nu vara möjligt att utvidga lagen att omfatta barn, vars ena försörjare är död. Eller båda. Då nu lagen om folkpensioneringen förberedes för en grundlig revision, är det att hoppas att det halva löftet från 1913 in-

frias och att frågan om barnpensionering jämföras med övriga uppgifter inom pensionsförsäkringen.

Men därmed vore ej allt vunnet. Det skulle således ej angående rätten till barnpension bli fråga om barn till gift eller ogift mor, utan om fadern är i livet eller ej. Det gäller då också att förbättra villkoren för de tusentals mödrar, som ensamma få taga hand om sina barn, ehuru barnafadern lever.

Då ha vi ju först och främst 1917 års barnlagar och även senare tillkomna som gäller barnen. I dessa skulle kunna göras en ändring till det bättre, som skulle innebära att bidraget till modern lämnas som förskott av samhället — utan fattigvårds karaktär — och som sedermera utkrävas av fadern. Så sker i Norge angående denna grupp av barn och mig veterligt har det icke inverkat på effektiviteten av utkrävandet av faderns försörjningsbidrag.

Detta förslag har också tidigare genom motioner framförts i riksdagen men avslagits.

Det kanske kan tyckas egendomligt att tänka sig två olika sätt att lösa denna fråga men det kan också sägas betingas av de lagar vi redan ha när det gäller kommunens barnavårdande verksamhet.

Likheten i allt understöd som lämnades till barnen skulle således vara att de alla finge det utan att det vore fattigvård. Olikheten bleve att där den ena eller ev. båda föräldrarna vore döda skulle uppfostringsbidraget utbetalas från folkpensioneringen — men för barn till ensamma mödrar där barnafadern lever men icke fullgör sin skyldighet skulle det bli som nu — kommunalt understöd helst genom barnavårdsnämnd, eventuellt med bidrag från staten. Och — det bästa av allt — detta skulle ju icke behöva bli dyrare för kommunen, understödet till barnet skulle endast få en annan karaktär, en omflyttning från fattigvårdsunderstöd — till barnuppfostringsbidrag.

*

Det kan synas vara av underordnad betydelse huru frågan löses, om genom en gemensam lag eller på olika sätt, för olika ställda mödrar, men då det utan tvivel som vanligt bli de ekonomiska synpunkterna som bli avgörande om frågan kan lösas så är det mycket viktigt att kunna bevisa att icke vare sig nya myndigheter eller större kostnader krävas

En försummad sjukvårdsfråga.

Som en försummad sjukvårdsfråga betecknas tandvårdsfrågan i vårt land av H. T—n i en cirkulärledare i den socialdemokratiska pressen. Anledningen till artikeln är meddelandet, att den sittande regeringen icke kommer, såsom man väntat, att förelägga årets riksdag förslag i ämnet.

Det är — heter det i artikeln — inte precis någon oviktig fråga, som denna gång lagts på hyllan för åtminstone ett år. Socialministern, statsrådet Lübeck, yttrade själv någonting i årets remissdebatt om att tandvårdsfrågan är den försummade sjukvårdsfrågan. Och det har han så innerligen rätt i! Den har varit ett styvbarn inom sjukvårdsfrågornas familj, ja, den har praktiskt taget inte fått någon omvårdnad alls från det håll, där man makten haver. Bortser man från vissa initiativ i ett fåtal kommuner, främst då ifråga om skolbarnens tandvård, samt viss vård åt militären har i det hela taget det allmännas omsorger på området inskränkt sig till upprätthållande av en anstalt för utbildning av tandläkare. Någon organisation av dessa tack vare den statliga anstalten utbildade krafter för tandvårdsarbete, har man icke märkt eller ens gjort ett allvarligt försök att resa. Resultatet av underlåtenheterna äro väl kända. Allmänheten och inte minst de mindre bemedlade i samhället ha fått betala fiolerna, antingen genom uppenbart oskäligena taxor för tandvårdsarbeten eller också genom att helt avstå

för de grupper som redan erhålla eller kunna vara berättigade till kommunalt understöd och att lagar, som reglera de ekonomiska skyldigheterna mellan mor och barnafader icke på något sätt sättas ur funktion.

Dessa här nedskrivna tankar äro ingalunda avsedda att vara den enda tänkbara lösningen utan endast ett led i diskussionen, för att nå målet. Hur än meningarna och förslagen kunna dryftas, så bli vi säkert eniga om att vad samhället kunde offra till vård och fostran åt de fattiga och faderlösa är en gård av rättvisa åt de små och ur samhällets egen synpunkt väl använt kapital.

Agda Östlund.

ifrån att komma i åtnjutande av en absolut nödvändig mun- och tandvård.

I artikeln påpekas vidare det abderitiska i att tandvården blivit ställd utanför den allmänna sjukvården, vilket bottnar i det tidigare felaktiga föreställningssättet, att tandvården icke skulle vara sjukvård utan egentligen endast ett — hantverk.

Skall — heter det vidare — det bli rätsida på det hela, måste tandvården inordnas under den allmänna sjukvården, varken mer eller mindre. Härför fordras emellertid praktiskt taget en revolutionering av tänkesättet på området. Varför ställdes tandvården utanför när samhället gick att ordna sjukvården i allmänhet? Helt enkelt därför, att man icke ansåg att tandvård hörde till medicin och läkarkonst; och var den inte läkarkonst och sjukvård i egentlig mening, så var det ju alldeles riktigt, att den utlämnades åt det fria initiativet. I mera tillspetsad form kan saken uttryckas så, att man ansåg att tandvård praktiskt taget endast var ett hantverk. Numa kan ingen utan att riskera att göra sig löjlig på håll, där man försökt bilda sig ett objektiva omdöme i denna sak, hävda den satsen. Men utslaget och konsekvensen av det tidigare betraktelsesättet finns likväl kvar i form av att tandvården ställts utanför den allmänna sjukvården. Här har man ett ypperligt bevis på, att felaktiga grundföreställningar kunna få större verkningskraft än man i första hand tror! Det var ju därför att man ansåg tandvården vara hantverk och icke medicin som en del av läkarkonsten som tandvården blev ställd på undantag! Folket har dyrt fått betala snedsprånget. I detta sammanhang måste emellertid sägas, att man inte bör vara alltför optimistisk beträffande förutsättningarna för den för en rättelse erforderliga förändringen av betraktelsesättet på hithörande problem. Under sken av radikalism — skenet bedrager som bekant icke så sällan — har hävdats och hävdas väl fortfarande på sina håll, att tandvården är ett hantverk. Den saken spelar väl ingen roll, tycker kanske någon. Jo, det är just vad som är fallet! Var absolut övertygad om det farliga för saken i ett dylikt reaktionärt betraktelse-

LITTERATUR

Maj i by. Av Anna Björkman a. n. Albert Bonniers förlag. Pris kr. 3:50.

I likhet med innehållet i sina föregående arbeten rör sig förf. även i denna bok på den fasta mark hon känner och med miljöämnen hon skickligt behärskar: den skånska allmogeskildringen.

Sympatiskt och pietetsfullt odlar hon sina domäner utan att för tidigt ge sig över gränsområden med alltför vida horisonter.

Förf. äger den rena stilkänsla, som oundgängligen tarvas när man går att ge gamla skånska storbondegårdar, med dess innehavares dagliga id, reflexbruten någon gång vid förnämligare tillfällen av mättad gilleshögtid; tillsammans speglande folkets psyke och bygdens skiftning.

Föreliggande bok ger oss en gammal storbondegård, vars innehavare, kyrkvården Hans Rasmusson, en gammal äkta kärnkarl, dominerar dess innehåll.

Naturligtvis finns en "röd tråd": dotterns utvecklingshistoria, med sin uppvaknande längtan att få följa sin naturliga bestämmelse i livet så gården må få en arvtagare!

Inledningen väcker minimalt intresse, innan man blivit förtrogen med de presenterade.

Det tar någon tid att växa in i

sätt! Om man lyckas bibehålla — eller kanske till och med utbreda — föreställningen om att tandvården är ett hantverk, tror någon då att det skall lyckas att få densamma inordnad under den allmänna sjukvården såsom en gren av denna?

Utifrån dessa utgångspunkter beklagas att tandvårdssakkunnigas förslag, som innebar ett betydande steg på vägen mot tandvårdens inordnande under den allmänna sjukvården, icke blir förelagt årets riksdag. Med god vilja borde det ha varit möjligt att föra fram denna sak till prövning vid årets riksmöte! Men så blev det inte. Den försummade sjukvårdsfrågan har tydligen inte alltför mycket oroat den sittande regeringen. Får se hur det kan gå nästa år, om samme man svarar för beredningen av ärendena i Kungliga Socialdepartementet.

denna arkaiserande gammalgårdsstämming, men sedan man gjort det känner man levande med dessa människor och lär sig värdesätta dessas värdiga, sävliga, bondearistokratiska sätt att vara i dess nästan mossbelupna instängdhet och nära nog personliga självtillräcklighet.

Småningom lever man alltmer med, ej utan sympati för dessa människor — fast det finnes även andra man träffar, men då tillhöra dessa ej de anrika, självhävdande gårdarnas patriciersläkten.

Storbonden Hans Rasmusson har utmejslats till en typ man sent glömmar.

I sin replikföreläsning, drivet till mästerskap i ordknapp artikulation och saftig giftighet har denne urkonserverative, traditionsbundne gamle man så mycket verkligt att säga, trots de få orden — eller rättare just därför! Man njuter sarkasmernas gift ty det är pressat ur egen erfarenhet i detta fall.

Förf. röjer träffsäker analysförmåga med enkla medel, men stundom också lejonklo och starkt präglad uppfattning, vilket gör hennes berättelser, i detta fall roman, till verklig folklivsskildring.

V.

Evolution.

Front mot krig och revolution, av Lotten Scholander. Svenska Andelsförlaget. Pris 3 kr. 2:a uppl.

Krig, Fred och Försvar av L. S. Fredenheim. Andra upplagan. Wilhelmssons förlag. Pris kr. 1:50.

A. B. F:s semesterreseverksamhet utvidgas.

Förutom till Visby och Jämtland komma semesterresor att anordnas även till Gräddö i Stockholms skärgård under förestående sommar.

2,500 personer kunna beredas plats.

De semesterresor som A. B. F:s Stockholmsavdelning på uppdrag av Arbetarnes Bildningsförbunds centralbyrå anordnat under de sista åren ha vunnit så stor anslutning och blivit så uppskattade, att man tills vidare utan risk anser sig kunna öppna minst en ny reseroute varje sommar. Under förestående sommar komma resor att organiseras varje vecka till tre olika platser: *Jämtland, Visby och Gräddö i Stockholms skärgård*. Upphållet på resp. platser omfattar en vecka och kostnaderna för resa från Stockholm (eller Kalmar beträffande Visby) och åter, mat, logi, färdledareskap, utflykter, inklusive drickspengar, bliva till Jämtland 66 kr., till Visby 47 kr. och till Gräddö 45 kr. I Jämtland ägnas uppmärksamheten huvudsakligast åt naturscenerierna, i Visby åt fornminnena och på Gräddö åt friluftsliv, på samtliga platser i anslutning till utflykter.

Prospekten, med utförliga program för resorna, äro redan färdiga och kunna erhållas från A. B. F:s Stockholmsavdelning, Drottninggatan 88, Stockholm.

Det kan erinras om, att A. B. F:s resor en del veckor under föregående sommar voro fullteknade ett par månader i förväg, varför de som önska deltaga göra klokt i att säkerställa sig om plats i tid.

Internationalens avrustningsaktion.

Adressen till avrustningskommissionen i Genève har tillställts alla kvinnoklubbar.

Läs manifestet till Sveriges freds- och avrustningsvänner!

Håll möten, deltag i aktionen!

Praktiskt försök med sexualundervisning i skolorna.

Frågan om sexuell undervisning i skolorna har ju under senare tiden blivit en aktuell fråga — dels genom riksdagsskrivelse om utredning, dels och genom den allm. diskussionen för och emot. Fattigvårdsinspektören G. H. von Koch har även ställt en maning till barnavårdsnämnderna att i sitt arbete uppmärksamma och praktiskt tillämpa allt som på bästa sätt kan förebygga sedlig förvildning bland ungdomen och därvid förordat försök med sexualkurser för såväl skolgång som föräldrar. Det är därför med en viss lokalpatriotisk känsla av glädje jag kan säga, att vi i Sundsvalls barnavårdsnämnd redan avslutat vårt första försök i denna riktning, och att detta utföll så i alla detaljer tillfredsställande, så det ur allmän synpunkt kan vara värt beaktande.

Jag kan icke bestämt påstå, men tror mig veta, att icke någon barnavårdsnämnd tidigare ordnat något dylikt. För att något nytt av nämnda slag skall kunna bli levandegjort fordras icke bara initiativrika personer, som väcka förslag, utan fastmer att de för barnens och ungdomens väl intresserade och ansvariga myndigheterna vilja tillåta att ett försök får göras, till ett förebyggande arbete, just på detta område, där man förut endast fått lappa på och reparera och där okunnighet och slarv skapat vedervärdiga svårigheter. Men om en sådan apparat skall kunna komma i gång, kräves en fördomsfri och god representation hos nämnderna och skolmyndigheterna, vars bistånd måste erhållas.

Det var högspänning inom vissa kretsar i vår goda stad dagarna före föreläsningarna.

— Sta'n blir ruinerad, säger en liten söt lärarinna, informerad av en manlig kollega — och vem är Han som ska' göra't?

— Det är skandal, säger en annan ansvarig på området, finns det en oskuld bland pojkarna, ska' vi nu med myndigheternas tillstånd förstöra honom.

— Ämnet är för delikat för att jag skulle tillåta att det lägges i händerna på en kvinna, säger en tredje om bättre vett tilltrodd man — och därmed stodo de inom allmänna läroverket fostrade pojkarna

D:r Ada Nilsson.

utanför vår påverkan, vilket måste beklagas.

Då den manliga ungdomen ur folkskolans högre klasser som fortsättningsskolans manliga lärjungar samlades för föreläsningen, åtföljdes de av sina lärare, och som ett bevis för, i vilket tillstånd våra lärare och fostrare av våra barn ännu befinna sig må anföras, att det bland de yngre lärarna fanns en del som skruvade sig och ansåg det mycket betänkligt och förnedrande att en kvinna skulle sköta denna lektionstimme; säkert var det för dem en golgatavandring och säkert trodde de sig medverka till oskyldiga ungas fördärv. — Längre ha vi inte kommit, trots att frågans snara lösning är förestående i riksdagen.

Men nu skall det också sägas till dessa unga lärares heder, och som bevis för vår utmärkte och ärade föreläsares sätt att behandla sitt ämne, att *alla* efteråt voro omvända.

Jag för min del trodde icke det var nödvändigt påpeka, att det icke var en Kvinna Vem som helst, utan d:r Ada Nilsson, känd som medicine läkare och erkänd som en av vår tids förnämsta föreläsare, som var kvinnan ifråga.

Dagen därpå samlades flickorna från flickskolor och flickläroverket.

Det kanske inte skadar att omtala vad lärarna och lärarinnorna hade för uppfattning om barnen efter det de åhört lektionen.

— Voro de på något sätt flabbigare än vanligt?

— Nej, säger en allvarlig och vänlig lärarinna. Så hövliga ha aldrig mina pojkar varit, och ett par av dem voro mycket ivriga att få omtala: Vi skola vara hemma i kväll och se efter småsyskonen, så mor och far få gå och höra d:r Nilsson!

Och barnen själva? Jag har haft tillfälle resonera med en del.

— Hur känna ni unga det? Känns det som om allt vad som förr var gåtfullt nu var uppenbart, att livet blivit fullt, att ni huvudstupa ha rätt till vad som helst?

— Nej, säger en liten nervös tös, jag är så glad i dag. Mamma och jag ha talt med varandra i kväll, länge — och ögonen få något drömande vackert, med ljus och djup som förr icke fanns.

Den som fått höra d:r Nilsson föreläsa, i synnerhet att få fram det ansvarsbetonade inför livet, respekten för livet och se ögonen på auditoriet just då — den har själv fått någonting man icke vill undvara.

På inbjudan av barnavårdsnämnden samlades en kväll föräldrar, lärare och andra för ungdoms och barns väl intresserade. Stora stads-hussalongen var fullsatt av en andäktigt lyssnande publik. Där sutto vi alla och hörde dessa gamla sanningar, som av många aldrig hörts eller lästs, som av en del voro av den beskaffenheten, att man helst borde vara i ett mörkt rum för att våga andas fram tanken. Bara ordet sexuell fråga är ju ännu i denna dag för många osedligt.

Jag har ännu icke hört någon som sagt: Det var upprörande! — Jag har bara hört människor, som med något av skuld i ögonen sagt: Fortsätt, vi ha icke förstätt det, eller sett på dessa frågor med modiga ögon förr!

Dessa möten äro egentligen en följd av de kurser i samma ämne, som av Medelpads soc.-dem. kvinnodistrikt ordnats under ett par år med respektive d:r Alma Sundquist och Ada Nilsson som förelä-

sare. Till dessa föreläsningar kommo några lärarinnor som blevo djupt gripna av de sanningar som framfördes, men av okunniga människor benämnas sensationella och osedliga.

Initiativet till ovanstående lektioner har ock via barnavårdsnämnden kommit från dessa.

Ja, så kunna en del av våra handlingar få följder, och som vi hoppas i detta fall, av den beskaffenheten att livet blir litet mindre komplicerat och svårt för såväl föräldrar som barn. Vi stå alla inför allvaret i vår gärning. Den som blivit far eller mor ha dömt sig till livslångt ansvar, och jag tror, att inte ens då barnet har blivit en vuxen människa kunna vi undgå känslan av att vi ännu äro medansvariga för livets gestaltning för "de våras liv".

Jag minns en gång för några år sedan då d:r N. var här, hur en mor efter föreläsningen kom fram och säger: Jag vet alltjämt icke hur jag ska svara mitt barn då det frågar, och hon anförde som ex. hur hennes lille 6-årige pojke en dag sagt: Mor var har jag kommit ifrån? Men, sade han och sträckte varnande upp ett finger — ljug icke för mej, tala sanning! Svaret skulle avgöra hennes och barnets ställning till varandra i framtiden. Samtidigt berättas om en far, som av sin 12-årige inåtvände son en dag får en förbluffande fråga, förslaget svarar: Gå till mamma, jag måste gå ut i vedboden och hugga ved! Männe han någon gång i framtiden skulle önska dessa vedträd ohuggna? Men detta är tragiskt! Denne far och mor äro ännu icke ensamma. Men för att kunna ge var och en de ord de behöfve måste man känna moderns själ och barnets själ. Människorna göra dock frågorna mera invecklade än de äro. — Men så länge alla tiga, föräldrarna som klämmas, som mellan buffertar, läkare, lärare m. m. och framför allt denna brist på lämplig litteratur måste svårigheternas berg stå orubbligt kvar. För att råda bot mot farsoter undersöker man sjukdomens art, dess uppkomst m. m. Man söker rätt på orsakerna. Okunnighet och vaneföreställningar om sexuallivet samt den skamfullhet som likt ett svart moln har hängt över *Detta* som alla möta ute i livet, förr eller senare, ha verkat såväl ekonomiskt som moraliskt deprimerande för samhället, värre än pest och kolera.

Må vi alla, föräldrar, lärare, läkare och alla för de ungas väl vakna medverka till att lösa problemet!

Disa Västberg.

Erik Werenskiöld: Barn.

Bostadens inredning.

Genom världskrigets katastrofala inverkan på olika områden, ej minst genom bostadsknappheten, efter en långvarig stagnation med byggandet av bostäder och den därigenom upptrivna prisförhöjningen, har följt, att de nyproducerade lägenhetstyperna inskränkts till de minsta möjliga. Åtminstone gäller detta smålägenheterna i de större städerna, där tomtpriserna äro oproportionerligt drivna i höjden.

Detta i sin tur har gjort att gängse, äldre möbeltyper och hela garnityr sådana, ej gärna låta inpassa sig i dessa nya smålägenheter, varest de verka synnerligen främmande och oändamålsenliga.

Genom senare årens medverkan från en mängd intresserade krafter för en högre standard på bostadsområdet och allt som hänger samman med inredandet av hemmet, har mycket åtgjorts för att få fram både ett behov hos den bredare allmänheten efter vackrare och stilfullare bo-hagsting, som en strävan att kunna framställa allt det som behöves för hemmets inredning på ett stilrenare, vackrare och mera ändamålsenligt sätt än vad smakförfallet under mer än ett halvt århundrade kunnat bjuda.

Emellertid har i stort sett arbetareklassen och husmödrarna inom densamma ej visat det intresse för denna sak som man väntat.

Nu har dock en kraftig insats gjorts att väcka detta hittills slumrande intresse till liv av Hyresgäst-

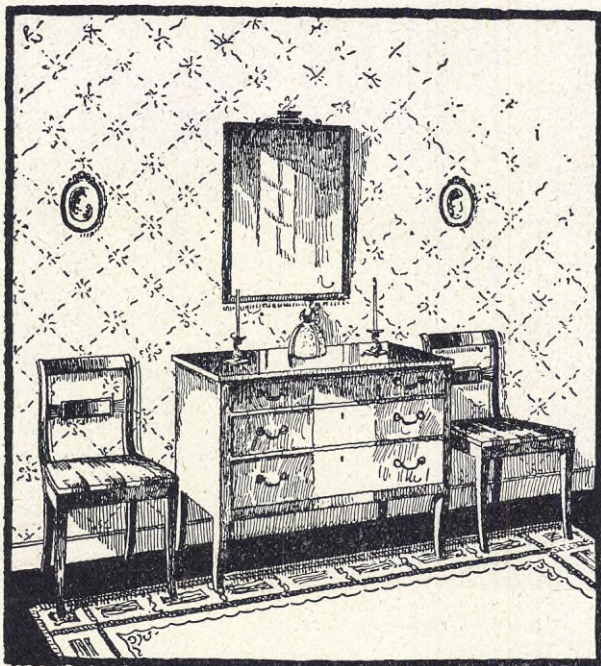
föreningen, genom dess för något år sedan bildade koop. möbelaffär i Stockholm.

Man har resonerat, att när medlemmarna nu fått nya moderna bostäder, tack vare samverkan och organisation, så borde även dessa nya bostäder, genom den organiserade samverkan kunna förses med vida bättre och vackrare möbler än vad den allmänna marknaden har att bjuda i detta avseende, till prislägen, överkomliga för dess klientel.

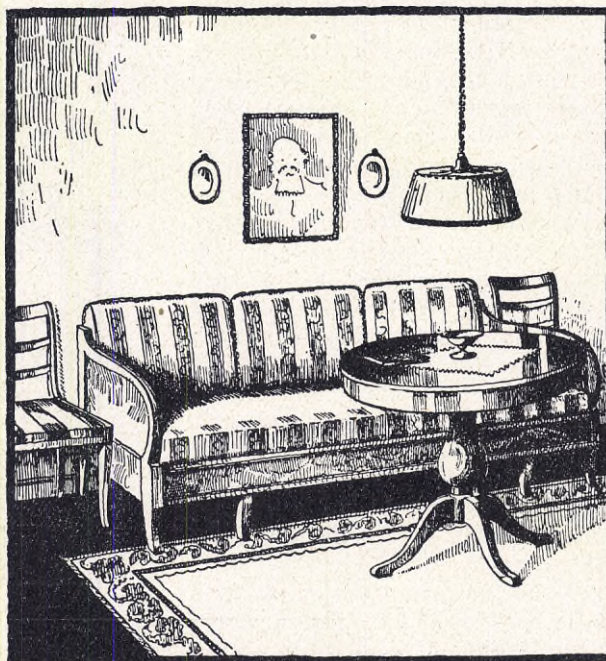
Vid ett besök för någon vecka sedan i Hyresgästernas möbelaffär frapperades vi av de många nya, vackra och ändamålsenliga möbeltyper som företagens arkitekter lyckats åstadkomma. Och till pris som ej överstiga de fula, banala, äldre möbler, som handlande företrädesvis pracka på smålägenheternas folk, och vars enda egenskap är att vara fula och opraktiska. Vi tänka i detta sammanhang närmast på de gängse ekmöblerna i alla möjliga avskräckande variationer, som förfulat så mångt hem med sin dysterhet sedan mer än en generation tillbaka.

Genom fyndiga kombinationer i stilutförandet och nyare metoder vid materialets ytbehandling, i furu såväl som i björk, har Hyresgästernas möbelaffär lyckats uppnå ett resultat, som kvalitativt uppfyller t. o. m. en mera kräsen smak. Och detta i förening med det synnerligen avgörande: ett billigt pris.

Glädjande synes insikt och smaksinne under allra sista tiden utveck-

Hyresgästför. Möbelaffär: Detalj från vardagsrum.

Hyresgästför. Möbelaffär: Detalj från vardagsrum.

lats hos företagets avnämare, när man funnit nödvändigt betydligt utvidga verksamheten.

Då det bör vara av grundläggande värde för ett hem att få allt så trivsamt och praktiskt som möjligt, även med små ekonomiska tillgångar, måste man med tillfredsställelse hälsa en insats som denna, som ett

viktigt bidrag, såväl till den enskildes nytta och utveckling som till ur social synpunkt befrämjande önskemål vi sträva se förverkligade i vårt arbete för allas höjande till värdigare villkor även i vardagens levnadsformer.

Vid vårt besök upplystes att man var ivrigt sysselsatt med utarbetan-

det av ännu flera nya modeller för att kunna tillgodose skiftande behov och smakriktningar.

Naturligtvis hade företaget även insett vikten av att verksamt kunna hjälpa och vägleda kunderna med så betydelsefulla ting på heminredningens område som tapeter, textilier, armatur etc. V.

Anna Lisas kärlek.

Av Oscar Hedberg.

För Anna Lisa var livet icke så invecklat. Hon gick sin väg rakt fram; blev hon hindrad av något, vek hon lugnt till sidan eller vände om och gick en annan väg. Att det fanns ont och gott i livet, visste hon, om icke annat så anade hon det. Och vad som var ont eller gott, berodde på om det tilltalade hennes känsla av hänsyn till allt liv, som vilade orubbligt fast i hennes innersta väsen.

Hennes far dog när hon var fem år. Hennes sorg bestod mest av barnets undran över att han bars bort och aldrig kom igen; men hon glömde snart, och fadern upphörde att existera i hennes medvetande. Men när hon vid femton års ålder förlorade sin mor, stod hon inför något, som var både smärtsamt och oförklarligt. Hennes hjärna hade lärt sig tänka. Men sund som hon var, återvände hon till livet och lät döden vara vad den var.

Tjugu år gammal lärde hon känna en ung man, som gick henne i möte mer än på ett sätt. Han var ensam som hon, men undvek dock det i livet, som rubbade tilli-

ten till sig själv. Utan många frågor och förklaringar funno de varandra, och Anna Lisa skänkte honom hela sin hängivna kärlek. Han hette Frans Holst.

Men så hände det en dag, att hon fann något hos honom, som var henne främmande. Han kunde förlora tron på sig själv, bli missmodig och förtvivlad. Då fick han en så underlig glans i sina ögon, och han talade om att livet var så ohjälpligt tröstlöst.

En söndag kom Frans och hämtade henne till en skogstur. Han talade till henne om livets underbara skönhet, om naturens innebörd att vara ett och dock allt.

— Så är det med människan också, sade han. Men skillnaden är den, att vi äro medvetna om, vad vi äro eller åtminstone böra sträva efter att vara. Ser du, Anna Lisa, det finns så mycket inom oss, som ropar på att bli hört. Men alla dessa röster äro icke lika ärliga. Att få de skorrande rösterna att tiga är ofta det svåraste av allt, kan man icke det, är man dömd att gå under.

Och så var han åter inne på något, som Anna Lisa icke kunde förstå.

— Vi ha det väl var och en på sitt vis, invände hon. Det du talar om, har jag aldrig känt.

— Det är därför att du utan att själv veta det äger en begränsningsförmåga, som lyckliggör. Och du ger mer än du begär. Därför äro kvinnor alltid lyckligare än män.

Ett par månader gingo. Anna Lisa var lycklig i sin kärlek till Frans. Men en dag berättade han för henne, att om en vecka blev han arbetslös. Verkstaden skulle stängas och alla arbetarna avskedas.

— Kapitalismen hyser ingen barmhärtighet, sade han. Den betalar det minsta möjliga för så mycket arbete som möjligt, och har den ingen användning för arbetskraft, så får arbetaren svälta.

Anna Lisa tyckte icke om hans bittra ord. Det föreföll henne naturligt, att om man inte arbetade, kunde man inte begära någon betalning.

— Naturligtvis inte! svarade Frans. Men arbetaren bestämmer inte själv om han

skall arbeta eller ej. Han begär ingenting hellre än att få arbeta. Men det är uselt, att man först skall ha dåligt betalt för det man gör och efteråt svälta, när det inte finns användning för ens arbetskraft.

Och så blev Frans arbetslös. Han hade snart varit omkring på den lilla stadens verkstäder och sökt arbete, men svaret var överallt detsamma: det skulle avskedas i stället för antagas nya arbetare. Ett par års högkonjunktur hade avlösts av en reaktion, som kastade tusentals arbetare på gatan.

Frans fick tiden att gå med läsning av böcker, som han lånade på folkbiblioteket. Han trängde in i en del av för honom hitills gåtfulla frågor, och han fick svar på mycket. Men svaren gjorde honom bitter; han tyckte att så mycket var meningslöst orättvist och dumt. Han blev nervös och orolig.

Anna Lisa såg hans förvandling. Hon var van att se livets företeelser från sin egen synpunkt: hur det än var, måste man välja det bästa. Att man ofta icke hade tillfälle att välja, insåg hon icke; att studera livet i böckerna, skulle aldrig falla henne in. Och att se Frans bli allt mera modlös efterhand som han "blev klokare" av böckerna, bidrog icke till att ändra hennes mening. Det var icke nog, att man insåg att det var som det icke borde vara, man skulle också veta, hur det kunde bli annorlunda.

— Därför äro vi ju organiserade, sade Frans. Men det är icke nog. Så länge vi arbeta, ha vi ett stöd i organisationen, men bli vi arbetslösa, få vi klara oss själva. Och allt förblir som det är.

— Men hur vill du att man skall förändra det! Du säger ju själv, att man inte kan.

— Man kan om man vill.

— Men när man nu inte vill det? Då är det ju ens egen skull?

Nej, Frans och Anna Lisa kunde inte lösa den svåra frågan. Så länge han satt hemma över böckerna eller låg och grubblade över det, föreföll det honom enkelt nog, men så snart han tillsammans med Anna Lisa försökte överföra sina teorier på verkligheten, misslyckades det snöpligt.

Och så höll han sig borta från henne. Hon gick och väntade på honom och blev orolig. Hon sökte upp honom på hans logi. Han låg på soffan med en bok i handen. Han var blek och mager, ögonen voro glansiga och oroligt stirrande.

— Varför kommer du inte till mig? frågade Anna Lisa.

Frans svarade icke.

— Är du sjuk?

— Nej, svarade han. Men jag vill inte plåga dig med mitt elände.

— Nu får du inte tappa modet, Frans! Du har ju lovat mig att hålla ut.

— Ja, Anna Lisa! Men det kan bli för mycket!

Och så talade han om, att han icke hade fått en bit mat på de sista tre dagarna.

— Men, Frans, varför har du inte talat om det för mig? Jag kan ju hjälpa dig, och jag önskar intet hellre.

Men han ville inte ligga henne till last. Kunde han inte klara sig det förutan, fick det gå som det kunde.

— Men om jag nu ber att få hjälpa dig?

— Jag kan inte ta emot det.

— Det är feigt, Frans! Så meningslöst stolt får man inte vara!

— Förstår du då inte, att det är för din skull, jag inte vill det?

— Nej, det förstår jag inte. Men jag inser, att det är en plikt att hjälpa varandra, och att taga emot hjälpen när man behöver den. Du kan anse det som ett lån, om du hellre vill det.

Till sist gick Frans in på att taga emot ett lån av henne. Om hon ville låna honom hundra kronor, skulle han resa in till huvudstaden och söka arbete där. Två dagar senare följde hon honom till tåget.

Frans hade lovat henne att skriva så snart han kom fram. Men det varade fjorton dagar innan hon fick brev från honom. Han hade ingenting annat att tala om än att utsikterna till att få arbete voro ringa; det fanns över femtio tusen arbetslösa i huvudstaden och antalet förökades för var dag. Han hade hyrt ett rum för en månad och skulle avbida tiden. Hon fick inte bli ledsen, en gång måste det ju ske en förändring, och om det berodde på honom, skulle det icke vara länge; "men det gör det ju inte", slutade han brevet.

Anna Lisa blev orolig, och hennes oro blev större, när det gick tre veckor utan att han skrev till henne. Hon förstod, att han höll på att glida ifrån henne.

Efter några dagars tvekan fattade hon sitt beslut. Hon sade upp sin plats, packade det nödvändigaste i en liten koffert och reste in till huvudstaden. Hon skulle nog få arbete där inne; hon hade hört, att för duktiga tjänsteflickor funnos platser nog.

Då hon anlände till huvudstaden var hennes första tanke att först ordna det för sig själv och sedan söka upp Frans. Hon tog in på ett litet billigt hotell och ställde sitt bagage på rummet. Därefter gick hon ut och köpte tidningarna för att se efter i platsannonserna. Där fanns åtskilliga platser, men de flesta voro anonyma och skulle besvaras skriftligt. Men så föll hennes blickar på en annons från ett platskontor, som hade flera goda platser för duktiga flickor. En halv timme senare stod hon utanför ett smutsigt hus i en av stadens gamla gator. Det fanns två ingångar till kontoret, en för arbetsgivare och en för arbetssökande. Anna Lisa behövde icke riskera att gå in genom fel dörr. Inne på kontoret satt en dam med pincenezor på näsan, en cigarret i den ena handen och en blyerts i den andra.

— Ni önskar? sade damen.

— Jag söker plats, sade Anna Lisa utan tvekan.

— Har ni betygen med?

Betyg? Nej, det hade inte Anna Lisa. Där hon kom ifrån brukade man icke utfärda sådana och det hade aldrig fallit henne in att begära några.

— Har ni betygen från de förra platserna? upprepade damen.

— Jag visste inte, att det behövdes.

Nu frågades det om hon trodde, att man kunde få plats utan att bevisa vad man var för en? Anna Lisa hade endast ett svar: Om hon inte kunde sköta platsen, skulle hon nog ha vett att gå; annars kunde man ju bara säga till henne, att hon inte dugde.

Damen stirrade på henne, och då hon var färdig med det satte hon cigarretten i munnen och tog en blankett med den lediga handen, frågade sedan efter hennes namn, ålder, födelseort, var hon hade tjänat sist och vad hon trodde hon var värd. Då allt detta stod på blanketten, sade damen:

— Ni betalar tio kronor, så skall jag försöka skaffa en plats åt er. Och så kan ni komma igen i morgon eftermiddag.

Anna Lisa betalade och gick. På hotellet skrev hon ett brev till Frans och talade om, att hon var kommen för att träffa honom och bad honom skriva till henne när de kunde träffas. Dagen efter gick hon till kontoret. Damen hade en plats åt henne, om hon trodde sig kunna taga en sådan i ett stort herrskapshus. Och det trodde Anna Lisa, att hon kunde. Hon fick herrskapets adress, och fick åter genomgå ett korsförhör varför hon icke hade några betyg. Anna Lisa svarade det samma som till damen på kontoret. Resultatet av förhöret blev, att hon kunde ju få försöka. Och börja dagen efter.

(Forts.)

Ännu en ny kvinnoklubb bildad i Göteborg.

Göteborgs kvinnoklubb har åter satt sig i spetsen för bildandet av en kvinnoklubb. Denna gång ställdes inbjudan till möte till kvinnor i Landala och Vasastaden. Vid detsamma förekom förutom sång och uppläsning föredrag av fru Therese Svensson, som talade på ett medryckande sätt om vilka uppgifter som finnas för kvinnorna i det politiska arbetet samt redogjorde för huru socialdemokratiska kvinnoförbundet arbetar.

Föredraget resulterade i att en socialdemokratisk kvinnoklubb bildades, som vid starten fick ett tjugotal medlemmar. Klubben beslutade antaga namnet Vasa socialdemokratiska kvinnoklubb. Till styrelse valdes fruarna Agerström, Johnsson, Lindmark, Frändberg, Anna Svensson, Ellen Pettersson och fröken Karin Johansson.

Samhällsarbetet för folkhälsan.

Stockholmsförbundet av Frisinnade kvinnors riksförbund hade med anledning av fröken Kerstin Hesselgrens motioner i första kammaren, om undervisning och upplysning i sexuella frågor och om utredning angående revision av den s. k. preventivlagen, samt om bestämmelserna rörande straff för fosterfördrivning, vilka likaledes väcktes i andra kammaren av Agda Östlund och Olivia Nordgren, inbjudit till diskussion av dem, under ovanstående rubrik.

Det blev en intressant afton. D:r Ada Nilsson var aftonens inledare. Med sin erfarenhet som läkare äger hon stora möjligheter uppvisa, hur önskan om revidering av strafflagen för fosterfördrivning har samband med önskan om befrämjande av folkhälsan och att upphävandet av preventivlagen och om undervisning och upplysning i sexuella frågor för såväl skolungdom som målsmän och föräldrar äro betingade av samma sociala syn. Med det statistiska material, som står till buds, och vad ur egen praktik kunde hämtas påvisade d:r Nilsson också de hälsovådliga följderna för kvinnorna vid kriminellt avbrytande av havandeskap, utfört av personer som icke äga kvalifikationer härför. Sterilitet, psykiska sjukdomar, barnsängsfeber äro följsjukdomar, som icke sällan inträffa. Oftast fordras lång sjukhusvård efteråt. Men invaliditeten och arbetsoförmågan fortsätter i många fall efter denna, för att inte tala om alla dem, som aldrig bli friska. I Tyskland ha flera läkare gjort omfattande undersökningar angående omfattningen av de kriminella aborterna, den sjuklighet och invaliditet, som inträtt efter dem och dödlighetsprocenten.

De ha därvid kommit fram till häpnadsväckande siffror, som visa, att icke straffet avskräcker, utan förhållandenas eget tryck pressar till lagbrytning. I 40 och 60 procent avbrytes havandeskapet. Den sjukhusvård, som måst följa på det oskickliga utförandet, har beräknats kosta 52,750,000 mark. Dödligheten cirka 5 procent. Detta är ju skrämmande siffror och ändock säga de inte allt vad lidande dessa kvinnor fått utstå. Inte minst de själsliga marterna, som säkerligen i mycket stor utsträckning göra sig gällande, såsom tvehågsenhet och rädsla inför

handlingen. Men bostadsbrist, arbetslöshet och överbefolkning i familjerna äro oftast de faktorer, som driva kvinnorna till dessa ödesdigra handlingar, som de sedan kan få betala med ett långt livs lidanden av sjukdom och invaliditet.

Om siffrorna hos oss icke ännu äro lika skrämmande, så visas en stark tendens dithän. Det är icke endast den kroppsliga hälsan, som tar skada, utan andra värden gå också förlorade, nämligen moraliska, som icke minst bör uppmärksammas vid kraven på ändring av dessa lagar. Att lagbrott sker, tillmätas ej längre den betydelse vi äro vana vid, verkligheten är för dem en hårdare faktor.

D:r Nilsson kom även in på frågan om upplysning i sexuell hygien bland skolungdomen, dess nödvändighet icke minst ur folkhälsans synpunkt.

På annat ställe i denna tidning se vi hennes insats som föreläsare för skolungdom.

Många bemärkta personligheter inom medicinens och juridikens område uppträdde i debatten, som blev synnerligen livlig och givande, uppvisande stort intresse för motionerna, men förirrade sig ibland något för långt i detaljer, särskilt ifråga om vilka som vore lämpligast som föreläsare för skolungdomen, lärare eller läkare.

I fråga om tolkningen av preventivlagen utspann sig en anmärkningsvärd debatt, som visade på mycket olika uppfattningar om vad som kan falla under lagen eller icke. Lagrådet har sin tolkning och Medicinalstyrelsen sin.

Mycken uppmärksamhet väckte upplysningen, att då Medicinalstyrelsen hade Kungl. maj:ts uppdrag att utarbete upplysande skrifter för skydd mot venerisk smitta för beväring och flottans manskap så vågade icke denna intaga och rekommendera ett av de effektivaste och åtkomligaste preventiva medlen i rädsla för att skrifterna skulle i kraft av preventivlagen bliva indragna.

Att se dessa problems lösning endast ur juridisk synpunkt, därför att de äro beroende av gällande lagar, måste betecknas ensidigt. Deras samband med folkhälsans befrämjande är ofrånkomligt.

S. V.

För klubbstyrelserna att beakta!

Protokollen från senaste partikongressen kunna erhållas till ett pris av kr. 2:50 och sändas mot postförskott. De äro mycket utförliga och värdefulla för belysning av många frågor inom partiet. Stenografiska referat finnas över inledningen och debatten i de politiska och kommunala programfrågorna. Varje klubb bör för studium vara ägare av detta protokoll. Rekvisitionerna kunna sändas till Kvinnoförbundets expedition.

*

Kassörerna bedjas att vid postgiroförändelserna till Morgonbris och förbundet sända dem under var sin adress, således för tidningen, postgiro n:r 50196, adress: Tidningen Morgonbris, Upplandsgatan 1, Stockholm. För förbundet postgiro n:r 50197, adress: Sv. Soc.-dem. Kvinnoförbund, Upplandsgatan 1, Stockholm. Inom parentes anges för sändelsen gäller kontingent, kongressfonden eller materiel o. s. v.

*

Hemställes till ordf. att snarast insända meddelande om kvinnodagens hållande. Då säkerligen hundratal möten hållits, kan ej referat över vart och ett införas, men önska vi uppgift om platsen, deltagareantalet, talarens namn, om sång, musik eller uppläsning förekommit, om adressen till Genève blev antagen och appellen till kvinnorna vann anslutning.

*

Vi förmoda att styrelserna redan äro i arbete för att få massanslutning av kvinnor till 1 maj-demonstrationerna. Glöm ej att vid dessa sprida kännedom om klubbarnas arbete och möten samt Morgonbris bland kvinnorna.

Jubilerande hembiträdesföreningar.

Stockholms- och Göteborgsföreningarnas 25-års- och 10-årsjubileum.

Nästan samtidigt ha Stockholms hembiträdesförening och Göteborgs firat märkliga data av sin tillvaro. Den förstnämndas jubileum firades den 9 mars med en angenäm fest och Göteborgsföreningen högtidlighöll också årsdagen med en festlig sammankomst i slutet av januari.

Hembiträdesföreningarna, vars program är att tillvarata kårens ekonomiska och sociala intressen, mötas av stora svårigheter i sitt arbete. De kunna icke ordna upp arbetsförhållandena genom avtal som andra fackföreningar, då arbetsgivarna äro i stort sett lika många som arbetarna.

Det får ske på annat sätt. Vi sporde också Stockholmsföreningens ordf., fröken Hanna Grönvall, om de voro vänner av en lagstiftning för hembiträden sådan som nyligen tycks gått igenom i Tyskland. "Nog ha vi ibland sagt, fastän mera i förbigående och kanske litet skämtsamt, att vi få visst lov att språka med några farbröder om att hjälpa oss och motionera om ordnade arbetsförhållanden för vår kår. Men", sade Hanna Grönvall, "de tyska förhållandena känner jag för litet till för att kunna svara därpå."

Den väg hembiträdesföreningarna gått har varit att söka få fram en högre s. a. s. allmänanda av kårens värde. Det är väl få yrken som inneha en sådan ömtålig ställning. Att komma alldeles främmande till ett hem och tränga in i deras vanor och förhållandena och kunna anpassa sig, det vill både intelligens och kunnighet till för att det inte skall skära ihop och gnissla alltför mycket. Detta förbises nästan helt. De gamla föreställningarna att ett hembiträde är en tjänarinna, som endast har att lyda och underkasta sig familjens möjligheter och vanor, lever nog kvar ännu i mycket stor utsträckning.

I någon mån har dock föreningen lyckats rubba på den gängse uppfattningen vad det gäller hemmens rätt mot hembiträdet och den senares begrepp att vara kvalificerad arbetskraft.

Namnförändringen, som Stockholmsföreningen gick in för 1917, och som så fort slog igenom, nämligen att få benämningen tjänarinna ersatt med den med tidskraven mera förenliga benämningen hembiträde, har nog i viss mån bidragit till en förändring i betraktelsesättet av henne. En upptryckning för kåren har naturligtvis också den ökade yrkesundervisningen varit, vilket föreningen räknar sig till förtjänst att den kommit till.

Till insatserna hör också dess upprepade

framställningar om kommunalisering av arbetsförmedlingen och hembiträdenas inordnande under olycksfallsförsäkringen.

Vad som legat Stockholmsföreningen varmt om hjärtat, nästan från dess första början har varit tanken på bildandet av ett hem för hembiträdena att ta sin tillflykt till vid platsombyte.

En liten fond finnes och andra möjligheter kunna säkerligen yppa sig som gör att ett sådant hem i en icke alltför avlägsen framtid kan komma till stånd.

Vad som hembiträdesföreningarna både i Stockholm och Göteborg särskilt lagt an på, är uppehållandet av studie- och upplysningsverksamheten inom föreningarna. Deras studiecirklar äro flitigt besökta och flera riktiga mönstercirklar.

Den allmänna upptryckning bland arbetarkvinnorna, som synes äga rum, kommer säkerligen även hembiträdesföreningarna tillgodo och de gå mot en framtid av större möjligheter att tillvarata kårens intressen.

Studiet av socialismen

är titeln på en broschyr av Ernst Wigforss, som nyligen utkommit på Frihets förlag. Denna skrift har redan fått stor spridning, vilket den också förtjänar. Broschyren, som är populär och klarläggande, bör få den största spridning inom arbetareorganisationerna. Priset är endast 10 öre och kommissionärer erhålla 20 % rabatt. Rekvirera omgående från Frihets förlag, Eskilstuna.

Morgonbris majnummer

kommer att bli ett förträffligt agitationsnummer.

Rekvirera i god tid.

Sprid Morgonbris vid alla 1:sta majdemonstrationer!

Kvinnor!

Deltag i 1:sta majmötena och demonstrationerna!

Uppmana vänner och anhöriga ansluta sig till den socialdemokratiska rörelsen.

Alltid bäst
nu också
billigast.

Nu —
ett nytt sätt.

Spara utan att försaka.

En ny epok inom tvättmedels-
industrien.

Våra nya fabriker — vår rationella stordrift har möjliggjort för oss att göra det bästa tvättpulvret också till det billigaste — att sänka priset på Vita Tvättbjörn med hela 15 %.

Nya paket markera epoken.

Vårt nya 50-öres paket håller 20 % mer än andra fabrikers till samma pris. Och vårt nya 75-öres paket håller 15 % mera pulver än vårt gamla paket till samma pris.

Alla ha nu råd att använda det bästa

VITA TVÄTT-BJÖRN

Den moderna tvättkemins
yppersta produkt.

876

När husliga frågor få sig tillerkända den väsentliga betydelse för vårt liv som de verkligen ha, då komma friska intelligenser att mer systematiskt ägna sig åt att genomföra förbättringar vid hushållningen.

I framtiden kommer säkert uppfostran att inriktas på att genom klok hälsovård uppnå ett mera rationellt utnyttjande av den mänskliga energien.

Jules Payot.

Hanna Lindborg 85 år.

Det är nog inte så många som nu minnas Hanna Lindborg, men hon hör till veteranerna inom vår rörelse. Läsare av Social-Demokraten från dess första nummer har hon följt med vår rörelse även då omständigheterna tvingat henne avstå från deltagande i organisationsarbetet. På 90-talet var hon med i Sthlms allm. kvinnoklubb och var en bland de första medlemmarna där. Säkerligen hade hon blivit en av de mera aktiva om hon fått vara kvar i Stockholm. Vad hon dock har gjort och som omständigheterna icke kunnat tvinga henne bort ifrån har varit att i barnens uppfostran nedlägga sitt stora intresse för vår rörelse och ingjuta i deras sinnen allmänanda och att allvarligt begrunda de problem som mött dem. Två av hennes döttrar ha också visat att de förstått henne, ty bägge ha tidigt varit med i det sociala livet och även blivit tagna i anspråk för kommunala och politiska uppgifter. Den ena av hennes döttrar är Stina Ekberg, som under förra perioden tillhörde riksdagen. Fru Lindborg äger dessutom en charm som trots hennes 85 år icke hennes döttrar kan göra henne stridig. Än i dag känner man sig tjusad vid samvaron med henne. Synnerligen intellektuellt vaken intresserar hon sig icke endast för politik utan även för många andra ting icke minst för den goda litteraturen. Det lyser av henne då hon får tag i en bok av någon av sina älsklingsförfattare, t. ex. Gustaf Fröding.

Hennes många vänner hoppas livligt att hon ännu länge må bli i tillfälle förmöja dem med sitt angenäma sätt att vara.

Läs Morgonbris annonser.

Hemmets ekonomi

tillvaratages bäst
genom inköp i

kooperativa butiker.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Alingsås.

Den 16 febr. firade Alingsås' soc.-dem. kvinnoklubb sin tioåriga tillvaro med en angenäm och välordnad festlighet. Tillslutningen från medlemmarnas sida var allmän och dessutom hade inbjudits representanter från övriga soc.-dem. organisationer. Programmet upptog bl. a. föredrag av fru Vilma Nilsson från Göteborg, som på ett intressant sätt belyste de krav som kunna ställas på det arbetande folkets kvinnor och huru man genom den soc.-dem. kvinnorörelsen försökt och delvis lyckats realisera en del av desamma.

Klubbens ordf. lämnade en historik över den tilländalupna perioden av tioåringens verksamhet. Starten ägde rum den 19 febr. 1919 efter föredrag av fru Nelly Thüring och under mycket gynnsamma omständigheter, enär en stor skara vid bildandet anmälde sig för inträde. Redan första året fick man göra sin insats i valarbetet genom agitation. Bland de frågor, som diskuterats är behovet av en barnkrubba samt inrättande av allmän tandvård i samhällets skolor. I första frågan har offentligt möte med intresserade hållits och en kommitté för frågans vidare utredning tillsatts. Tandvårdsfrågan har framförts inom stadsfullmäktige, men ej rönt det bistånd från detta håll, som man hoppats på. Inom klubben arbetar en kommitté, som utsetts för att lämna råd och upplysningar till dem, som önska komma i kontakt med allmänna rådfrågningsbyrån i Göteborg. Klubben har deltagit i arbetet för "Mjölkdroppen", för insamlingar till arbetslösa, bidragit med medel till en kurs i barnavård och insamlat medel till ryska och tyska krigsbarnen under de svåra åren. Dessutom har anordnats ett stort antal föredrag under den gångna tiden i fackliga, politiska, landstingsfrågor, skolfrågor m. fl. aktuella spörsmål. Samarbetet med de övriga soc.-dem. organisationerna på platsen har varit det bästa. Redogörelsen slutade med kraftig maning till klubbens medlemmar att ej förtrötts i arbetet för socialismens seger.

Programmet utfylldes i övrigt med sång, musik och gemensam supé. Till fru Anna Enander, som innehaft platsen som klubbens kassör under de gångna tio åren, överlämnades en blomsteruppsats.

Med kamrathälsning till alla klubbar landet runt. *Ref.*

Från Långshyttan.

Långshyttans soc.-dem. kvinnoklubb hade den 4 februari årsmöte. Klubben har under året haft 15 ordinarie möten, 2 extra och 7 symöten samt 9 styrelsesammanträden. Medlemsiffran är 71. Under året har anordnats 2 offentliga föredrag med fru Malin Bennet och fru Hildur Alvéen som talare. Vid distriktskonferensen i Falun var klubben representerad med två ombud, vid kvinnokongressen i Stockholm med två ombud och två ombud vid kretskonferensen i Hedemora. I årets 1 maj-demonstration deltog klubben med sitt märke. I valagitationen arbetades gemensamt med arbetarekommunen samt lämnades 50 kr. till valfonden. Av Morgonbris har försålts

Stina Holm 50 år.

Den 22 februari fyllde fru Stina Holm 50 år och hedrades av kamrater, släkt och vänner mycket hjärtligt på denna sin högtidsdag. Redan kl. 7 på morgonen uppvaktade styrelsen för Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb, Stockholm, henne och bringade henne hyllning från kamraterna. Lyckönskningar och hyllningar i olika former tillkom henne dessutom under hela dagen från släkt och vänner. Stina Holm hör inte till de mera utåt verkande krafterna, men hennes insatser äga därför icke mindre betydelse för klubbens framgång och utveckling. Hon är begåvad med ett klart intellekt och har god förmåga att skilja på sak och person. Hennes inlägg i debatterna bliva därför särdeles värdefulla då de också vittna om kunighet och insikter. De uppdrag hon åtager sig fullgör hon alltid på bästa sätt. Hon är med ett ord en präktig människa, som utan något som helst framhävande av sig själv är en god tillgång i vårt arbete att skapa förståelse för våra idéer bland arbetarkvinnorna. Må hon länge äga krafter att verka bland oss.

905 ex. Två syförenings- och paketauktioner ha hållits, vilka lämnat god behållning. Inkomster och utgifter ha under året balanserat på kr. 1,662:98. Anslag till årets skolresa 25 kr. samt gåvor till sjuka kamrater och diverse omkostnader 72 kr. Klubben är ansluten till A. B. F:s lokala avdelning samt är representerad i dess styrelse. I föreningen Folkets hus äger klubben 18 andelar. I Dala-Demokraten 1 andel. I Husby sockens kommunalfullmäktige 2 ledamöter, i fattigvårdsstyrelsen 1 och i barnavårdsnämnden 1 ledamot. Klubben har under året deltagit i kamratmötena i Smedjebacken och i Krylbo. Vidare har klubben besökt Barnhemmet, där barnen bjödos på undfågning och ett litet minne överlämnades till dem.

Mötena ha varit välbesökta och sammanhållningen god.

Ordf., som var i tur att avgå, omvaldes samt nyvaldes till v. sekr. fru Anna Andersson. Till kommissionär utsågs fru Erika Andersson.

Beslöts att överlämna ett anslag av 25 kr. till distriktsstyrelsen.

Årsmötet var präglad av bästa stämning. Bland annat förekom sång, uppläsning samt under kaffepausen musik. Vid mö-

Alla för arbetarrörelsen intresserade kvinnor

böra läsa Landsorganisationens
tidskrift

Fackförenings- rörelsen.

Den utkommer med ett
24-sidigt häfte varje
vecka och kostar för
helt år kr. 6:15, för
halvt år kr. 3:15.

Prenumerationen kan ske antingen
genom postverket eller direkt hos
tidskriftens exp., adress: Landsekre-
tariatet, Barnhusgatan 18, Stockholm.

tets slut utbringades ett fyrfaldigt leve
för den soc.-dem. kvinnorrörelsen.

Hälsning till klubbarna landet runt.

Ref.

Från Stjärnsund.

Stjärnsunds soc.-dem. kvinnoklubb höll den 10 febr. årsmöte under stor tillslutning. Klubben har haft 12 ordinarie och 2 extra möten. Bland diskussionsämnen må nämnas: Fri läkar- och tandvård i skolorna, Hem- och studiefrågor. Klubben har under året firat 5-årsfest. I majdemonstrationen deltog klubben under eget standar. För agitation bland kvinnorna har klubben anordnat föredrag med fru Malin Bennet som tal. över ämnet: Kvinnorna och samhällsbyggandet. Även har anordnats en kvinnodag med platsens alla kvinnor inbudna. Tal. var då fru Hilda Alvé, Borlänge; ämne: Kvinnoklubbarnas uppgifter. I valarbetet har klubben deltagit med 21 byombud. I valagitationen har utdelats 100 ex. av Morgonbris samt 300 ex. av förbundets valupprop. Till valfonden anslags 25 kr. Vid förbundskongressen i Stockholm var klubben representerad av ett ombud, vid distriktets konferens i Falun med ett ombud. 17 av klubbens medlemmar voro som gäster närvarande vid konferensen. I studiearbetet delta 7 medlemmar. Sång- och syföreningen har varit verksam under året. För ekonomiens stärkande har anordnats syföreningsauktion samt två sommarfester gemensamt med arbetarekommunen och ungdomsklubben. Till skolresekassan har anslagits 50 kr., till distriktet 25 kr. och till Matteottifonden 5 kr. Av Morgonbris har försålts 650 ex. Medlemsciffran var vid årets slut 41. Inkomster och utgifter under året ha balanserat på kr. 1,298:66.

Styrelse 1929: Anna Hedman, ordf., Tora Stålborg, kassör, Ingeborg Andersson, Hilma Björk och Elin Engström. Kommissionär Frida Sundberg. Klubben är ansluten till lokalavd. av A. B. F. på platsen och valdes som ombud till densamma Anna Hedman. Till referent valdes Hilma Björk.

Den av klubben planerade föreläsningen i hälso- och sjukvård genom Husby föreläsningförening hålles 23 och 24 mars.

Efter mötets slut fingo medlemmarna närvara vid generalrepetitionen av det roliga

stycket "Spökeriet", som uppfördes av 7 klubbmedlemmar. Stycket kommer att uppföras å Folkets hus teater inom den närmaste framtiden.

Med hälsning från Stjärnsundsklubben till klubbarna landet runt. D—a S.

Från Falkenberg.

Falkenbergs socialdemokratiska kvinno-
klubb 10 år.

Falkenbergs socialdemokratiska kvinno-
klubb höll den 13 febr. sitt tionde årsmöte.

Klubben har deltagit i agitationen för riksdagsmannavalet och anordnat diskussionsmöten angående en del aktuella frågor, bl. a. om upprättande av ett mindre förlossningshem i länet och om fri skolmaterial vid stadens folkskolor. Av tidningen Morgonbris har cirka 500 ex. försålts. Utgifter och inkomster ha balanserat på kr. 257:58 med en behållning på 128 kr.

De avgående styrelseledamöterna, Clara Andersson, ordf., Ellen Andersson, sekr., och Hilda Bengtsson, omvaldes enhälligt.

Årsmötets program utfylldes med sång och musik samt med föredrag av journalist Olof Landqvist, vilken talade över ämnet "Viskadalens folkhögskola — Västsverges Brunnsvik". Efter föredraget beslöt klubben att genom sin ordförande bliva medlem i folkhögskoleföreningen.

Falkenbergs socialdemokratiska kvinno-
klubbs tioåriga tillvaro firades med offentlig fest i Folkets hus.

Tioårsfesten ägde rum den 16 februari och var besökt av en feststämd och fulltalig publik. Kamraterna från Oskarström och Varberg hade inbjudits och även talrikt infunnit sig. Fröken Olga Lindström från Halmstad höll vid festen ett intressant föredrag över ämnet "Kvinnoröst-rätt". I detta med bifall mottagna föredrag ställdes en maning till kvinnorna att begagna sin medborgarrätt, rösträtten, i kampen för rätt och frihet.

Vid festen höll dessutom kvinnoklubbens ordförande, Clara Andersson, ett kort anförande, i vilket hon tecknade den jubilerande föreningens historik samt talade arbetarekommunens ordf. Ernst Andersson och fru Jiska Jacobson och framförde hälsningar och lyckönskningar till tioårsringen.

Festprogrammet utfylldes vidare med teaterspex, musik, dans, sång och deklamation. Sekr.

Från Örgryte.

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb, Göteborg, höll årsmöte i febr. Klubben har haft 9 ordinarie möten och lika många styrelsemöten. Dessutom hade januarimötet ersatts med den sedvanliga julfesten och juli- och augustimötena med friluftsmöten.

Föredrag: Barnvårdsnämndens arbete av fru Sigrid Johansson, Socialdemokratins mål och medel av fru Therese Svensson, Socialismens betydelse för kvinnorna av samma tal. och Kvinnoklubbarnas organisation och sammanhang med partiet, för-

glatt prat om mat

hör man i de familjer, som
köpa i

Konsum

Billiga och sunda varor i
sunda butiker.

bundet, distriktet och arbetarekommunen
av fru Thora Skoglund.

Den aktuella befolkningsfrågan har även
dryftats.

Klubben har ivrigt deltagit i agitationen
vid årets riksdagsmannaval med valmöten,
husagitation och utdelandet av valsedlar.

Medlemsantalet var vid årets slut 30 mot
20 vid dess början.

Styrelse 1929: ordf. fru Thora Skog-
lund, sekr. fru Ellen Svensson, kassör fru
Agnes Johansson samt fruerna Olga Pet-
tersson, Hilda Lindgren, Vanda Svensson
och Agnes Andersson. Referent: fru Ellen
Svensson. Kommissionär för Morgonbris:
fru Agnes Andersson. Representant i ar-
betarekommunen: fru Thora Skoglund. Till
ombud vid distriktskonferensen utsågs fru
Hedvig Hellers. Klubben är representerad
med ombud i: kommunala mellanskolan,
pensionsnämnden, skolnämnden, Praktiska
hushållsskolan och fattigvårdsstyrelsen,
distriktsstyrelsen samt i arbetarekommu-
nens distriktsstyrelse och kooperativt före-
tag.

Vid årsmötet beslöts att i stället för ett
möte i månaden hålla två. Det andra
tänktes kunna få något friare former, för
att medlemmarna mera må komma i kon-
takt med varandra, höja trevnaden och
göra klubbmötena efterlängtnade.

Sekr.

Från Vansbro.

Vansbro soc.-dem. kvinnoklubb kan se
tillbaka på det gångna årets med tillfreds-
ställelse. Arbetet för klubben har bland
kamraterna omfattats med stort intresse.
Kamratandan är den allra bästa, vilket är
av stor vikt om vi skola nå målet för vår

TÄNK PÅ DE ANHÖRIGA
FÖRSÄKRA ERT LIV I FOLKET

strävan. Under året ha hållits 8 styrelse-sammanträden, 12 ordinarie samt 1 extra möte. Mötena ha i regel varit välbesökta. Medlemsantalet var vid årets början 31 och vid dess slut 34. Offentliga föredrag ha hållits av fruarna Malin Benett och Hildur Alfvén. Till förstärkning av kassan har klubben tillsammans med arbetarekommunen hållit sommarfest, vilken gav en behållning av kr. 177:48. Dessutom har hållits en syauktion, som lämnade kr. 153:80 i vinst. Klubben har inköpt 2 andelar i Nya Föreningen Folkets Hus samt varit föreningen till hjälp vid deras sommarfester. Klubben deltog i årets 1 maj-demonstration.

Under sommaren har anordnats familjesamkväm samt utflykter. En del kamrater har deltagit i kamratmöten i Krylbo och Smedjebacken.

Vid kvinnoförbundets kongress i Stockholm var klubben representerad samt vid distriktskonferensen i Falun.

Till distriktet ha 20 kr. anslagits samt till valagitationen 35 kr. Till några gamla och orkeslösa personer har klubben skänkt 100 kr. Till vår vanliga julfest hade ett 50-tal barn inbjudits.

Av tidningen Morgonbris har under året sålts 350 ex.

Inkomster och utgifter ha balanserat med kr. 1,443:10.

Vi vilja till kamraterna rikta en uppmaning att även i fortsättningen göra sitt bästa. Slutligen få vi framföra vårt hjärtliga tack för gott samarbete det år som gått. *K. J.*

Från Landskrona.

Årsmöte hölls med Landskronaklubben den 13 febr. Valdes tre nya styrelseledamöter i stället för de avgående. Tolv ordinarie möten samt tio arbetsmöten ha hållits under året. Ett stort offentligt möte med god tillslutning av kvinnor hölls i mars med föredrag av fru Disa Västberg från Sundsvall. Ämne: Kvinnorna, arbetarörelsen och hemmet. På klubbmötena har diskuterats: Hemmets hygien, Varför kvinnorna borde särskilt beakta valet 1928, Äro männen skuld till att kvinnorna så litet deltaga i arbetarörelsen eller bära kvinnorna själva skulden härtill? Många andra frågor, som angå kvinnorna, ha diskuterats. Två cirklar ha arbetat. En i föreningskunskap, en i handarbeten och litteratur. Vid distriktskonferensen i Malmö representerades klubben av ordf. Tre medl. ha bevisat sommarkursen vid Vilans folkhögskola, en med stipendium från klubben och två med anslag från arbetarekommunen. Vid riksdagsmannavalen agiterade medl. flitigt, utdelade upprop vid alla fabriker samt vid varje valmöte i staden. Även valbrev utdelades av medl. Strax före valet, vid ett offentligt valmöte, inbjöd ordf. alla intresserade kvinnor till klubbens arbetsmöte och mötte ett stort antal upp. Vid mötet förekom sång, uppläs-

ning, deklamation samt kaffeservering. Härvid lades kvinnorna på hjärtat att ej glömma rösta samt enligt egen övertygelse rösta rätt. Den traditionella höstfesten med auktion på förfärdigade handarbeten ägde rum i oktober.

Vår präktiga kommissionär för Morgonbris, Ester Persson, åtog sig kommissionärskapet för tidningen även under 1929. Av Morgonbris har försålts 1,250 ex. Flera av medl. ha sina fasta kunder, till vilka de kunna gå med tidningen. Då går det ju lättare med utdelningen.

Med kamrathälsning till alla Morgonbris läsare och alla klubbar landet runt.

Korresp.

Från Östersund.

Östersunds soc.-dem. kvinnoklubb höll årsmöte den 5 febr. Mötet, till vilket partidistriktets och arbetarkommunens styrelser inbjudits, var talrikt besökt. Klubben har under året bedrivit ett framgångsrikt arbete. Medlemsantalet har ökat från 52 till 58 och klubben har hållit 11 ordinarie och ett extra möte samt dessutom två agitationsmöten. Det ena hölls i april med fru Anna Åberg från Sandviken som talare. Välbesökt och god stämning. Det andra hölls i sept. som ett led i valagitationen. Föredrag hölls då av riksdagsman Verner Hedlund och fru Birgit Hedström. Dessa föredrag åhördes av cirka 350 personer.

Vidare anordnade klubben i aug. en stor soaré i Folkparken, vilken blev synnerligen lyckad: 400 personer voro närvarande. Behållningen användes oavkortad till bedrivande av valagitation.

För valet nedlade klubben ett energiskt arbete. 40 av dess medlemmar deltog i husagitationen i staden. En studiecirkel i parlamentarism med 12 medlemmar har bildats.

Till fattigvårdsstyrelsen har klubben ingått med förslag om anordnandet av en värmestuga för arbetslösa.

Morgonbris har försålts i 637 ex. Räkenskaperna omsluta kr. 992:45 med en behållning av kr. 347:34.

Styrelse 1929: ordf. Olga Andersson, v. ordf. Elin Reidler, sekr. Katarina Holmberg, v. sekr. Hilda Holmsten-Eriksson och kassör Elin Larsson.

Kamrater! Under det arbetsår vi nu ha framför oss ha vi intet val för vilket vi behöva sätta in vår kraft. Låt oss då lägga in hela vår energi på att samla arbetarkvinnorna inom vår organisation och utbilda dem till goda kämpar för de idéer vi gjort till våra. Ty "när vi bli hundratusen, ja, den marschen skall man höra".

O. A.

Från Ulriksfors.

Ulriksfors soc.-dem. kvinnoklubb bildades 4 april 1928 med 13 medlemmar. Klubben har under året hållit 11 möten, varav ett upplysningsmöte om Kooperationen, med fö-

redrag av A. Karlsson. Föredrag har vidare hållits av Hilda H. Eriksson. En fest hölls i augusti, vars behållning tillföll valfonden. En handarbets- och paketauktion m. m. har hållits, vars behållning gick till behövande familjer till jul. Tretton symöten ha hållits. Utgifter och inkomster ha balanserat på kr. 483:58, med en behållning av kr. 204:30. Klubben, som hade sitt årsmöte den 3 febr., räknade vid årets slut 24 medlemmar, men fick en ökning med 7 st. nya medlemmar vid årsmötet. Styrelse 1929: Ordf. Tekla Svensson, kassör Karin Sandqvist, sekr. Lucia Strömstedt, v. ordf. Signe Kärrman, v. sekr. Lilly Vallin, samtliga omvalda. *T. S.*

Från Fagersta.

Fagersta soc.-dem. kvinnoklubb höll årsmöte den 20 januari. Klubben har under året arbetat med en hel del spörsmål till arbetareklassens fromma. Den har deltagit i valagitationen såväl ekonomiskt som genom samarbetet med arbetarekommunen för spridande av vallitteratur och valseklar. Till gruvarbetarna i Norberg, som voro indragna i den långa gruvkonflikten, har klubben bidragit med 50 kr. Vid kongressen i somras representerade klubben med ett ombud, samt vid konferensen i Västerås. Klubben har även varit representerad vid kamratmöte i Krylbo, samt deltog i sommaringet i Kärrgruvan. Inom det kommunala livet är klubben representerad i såväl kommunalfullmäktige, fattigvårdsstyrelsen som barnavårdsnämnden.

Under året har klubben ordnat 2 allmänna föredrag och talare vid dessa ha varit Anna Vallin från Falun och Ida Olsson från Västerås. För att stärka kassan till kommande agitation har ordnats fester och samkväm.

Styrelse 1929: Ordf. Elna Boman, v. ordf. Edla Bagge, sekr. Emma Forsberg, v. sekr. Hildur Vesterfors och kassör Anna Persson, som även blev korrespondent. Till kommissionär för Morgonbris valdes Ebba Spångberg.

En hälsning till alla klubbarna Sverige runt. *Korresp.*

Från Hässelby.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb fyllde den 14 mars 10 år. Den bildades efter föredrag av fruarna Sterky och Frösell. Anslöt sig omedelbart till arbetarekommunen och distriktet. Offentliga föredrag ha hållits av Agda Östlund, Ruth Gustafson, Signe Vessman, Sigrid Lundin, Olivia Nordgren, Beda Jansson, Stina Ekberg och d:r Alma Sundquist (över Sexuell hygien). Av överlärare Ljungnell om "Fortsättningskolorna" samt av folkskollärare Ormegaard om "Barnavårdsdagarna". Bland diskussionsämnen må bl. a. nämnas: "Tvättstuga och varmbad", vilken fråga nu är under utredning. På klubbens initiativ har samhället fått en klappbrygga.

KOOPERATIVA SYFABRIKEN
Linnéa
FÖRENING U. R. A.
STOCKHOLM

Ärade husmödrar!

Köp Edra linnevaror och handdukar

hos

Kooperativa Syfabriken Linnéa

20 BARNHUSGATAN 20

På avbetalning

Herr- & Damkläder

Korkmattor,
Mjuka mattor,
Gardiner,
Täcken, Filtar,
Turistsängar
m. m.

STRÖMBERG & C:o

BARNHUSGATAN 16,
TUNNELGATAN 23.

Vidare har diskuterats Skolfrågan, vilken särskilt legat klubben om hjärtat, Kooperationen, Göra föräldrar orätt mot barnen genom inbördes testamenten?, Barnuppfost-
ran i och utom hemmet, Barnens ansvar till föräldrarna, Solidariteten inom klubbarna etc.

Innan A. B. F. bildades på platsen anordnade arbetarekommunen och kvinnoklubben gemensamma föreläsningar. Klubben har vid flera tillfällen besökt Spånga och Järfälla ålderdomshem och bjudit de gamla på kaffe och underhållning.

Fyra kamratmöten ha hållits, som varit synnerligen gemytliga och välbesökta.

En sjukvårdskurs har anordnats för allmänheten med fru Anna Stina Sandler som instruktör. De två sista åren har klubben en gång i månaden haft studiemöten.

Tre medlemmar ha bevisat studiekursen i okt. 1927 på klubbens bekostnad.

Klubben är ansluten till A. B. F. samt kongress- och bildningsfonden samt är representerad i kommunalfullmäktige, i fattigvårdsstyrelsen, i pensionsnämnden, i barnavårdsnämnden samt med en ordinarie barnavårdsman.

Trots att det är ett synnerligen svårarbetat arbetsfält så sätta vi lit till vår lilla kärntrupp, som ej sviker sin klubb.

Med kamrathälsning. *Styrelsen.*

Från Enskede.

Enskede kvinnoklubb har vid årsmötet till ordf. utsett fru Lotten Olsson, Stureby, och till sekr. fru Ida Carling, Enskede. Under gångna året har medlemsantalet ökat och intresset för klubbens verksamhet varit livligt. Riksdagsvalet, såväl som parti- och förbundskongresserna ha satt sin prägel på arbetet och gjort det mera utåtriktade mindre framträdande. Dock har riksdagsledamöterna Olivia Nordgren, Agda Östlund och Nelly Thüring samt fruarna G. Bergman, B. Jansson m. fl. hållit föredrag och anföranden.

Klubbens s. k. syklubb har under året åstadkommit full beklädnad för 2 fattiga skolflickor. För innevarande år hoppas den kunna åstadkomma ännu bättre resultat av sitt arbete. 8 medlemmar ha deltagit i

Stockholmsklubbarnas föreläsningsserier och av Morgonbris har försålts cirka 500 ex.

I betraktande av, att klubben är så ny, har dess inre stabiliseringsarbete burit god frukt, enär medlemmarnas intresse för klubbens uppgifter, ändamål och mening är löftesrikt. Socialismens idéer komma säkert att i en framtid erövrå även Enskedekvinnorna och i detta arbete har klubben och dess medlemmar ett stort och gagnrikt arbetsfält. En kamratlik hälsning sänder den till medkämparna i landet.

N. T.

Från Göteborg.

Göteborgs socialdemokratiska kvinnoklubb höll årsmöte den 5 februari under fru Sigrid Johanssons ordförandeskap.

Klubben har hållit 21 ordinarie, 3 offentliga och 4 agitationsmöten samt styrelsen 8 sammanträden. Medlemsantalet var vid årets slut 95. Vid de flesta mötena har föredrag hållits i olika ämnen. Genom klubbens agitation har 3 nya kvinnoklubbar bildats. Klubben har varit representerad vid förbundets kongress, distriktets årsmöte och valledarekonferensen i Alingsås. Medlemmar av klubben inneha uppdrag i olika styrelser och nämnder samt i stadsfullmäktige. Inom klubben arbetar en cirkel i socialism. Av "Morgonbris" har försålts omkring 1,400 exemplar.

Till styrelseledamöter i stället för de som voro i tur att avgå utsågs: frkn Märta Öberg samt fruarna Edit Karlsson och Blenda Jönsson. Till ombud i organisationer och företag valdes: i A. B. F:s lokalavdelning: Ida Andersson; Arbetarkommunens representantskap: fruarna Sjöström och Sjöberg; distriktskonferensen: F. Ivarsson, S. Johanson, H. Sjöström och H. Johansson; Tryckeri-A.-B. Framåt: A. Nilsson; Konsumtionsföreningen Göteborg: M. Johanson. Till kommissionär för "Morgonbris" valdes fru Carlson.

Sedan klubbens tack till de avgående styrelseledamöterna framförts avslutades mötet. *Ref.*

Från Bräcke.

Bräcke soc.-dem. kvinnoklubbens årsmöte hölls 7 febr. Under året har klubben hållit ett vällyckat symöte, en aftonunderhållning, ett agitationsföredrag av fru Anna Åberg från Sandviken, samt en mors-dags-fest. Vidare en paketauktion, vars behållning, 136 kr., gick till behövande familjer till jul. Inkomster och utgifter ha under året balanserat på 763 kr. med en behållning av 82 kr. Av Morgonbris ha sålts 565 ex. Styrelse 1929: Ordf. Ellen Carlsson, v. ordf. Helén Carlsson, kassör Elsa Strand, sekr. Carola Svensson, v. sekr. Ruth Johansson. Till kommissionärer valdes Helén Carlsson och Nanny Forsum. Ordf. och kassören fingo i uppdrag att göra förberedelser för hållande av en kvinnornas dag i mars. Sedan säng n:r 22 sjungits, som en värdig avslutning på det angenäma mötet, skildes vi åt, fast beslutna att mer än förut ta del av det stora arbete, som ligger oss alla socialdemokratiska kvinnor varmt om hjärtat.

Med hälsning till landets alla kvinnoklubbar och Morgonbris läsare. *Inez.*

Aktiebolaget Arbetarnes Tryckeri

FOLKETS HUS, STOCKHOLM

TEL.: 2276, Norr 4043

*

Rekommenderar sig till utförande av alla slags trycksaker

*

Moderna stilar

Snabbt utförande

Moderata priser

Från Åkers styckebruk.

Åkers soc.-dem. kvinnoklubb har hållit årsmöte 6 februari. Klubben har hållit 12 ord. möten. Medlemsantalet var vid årets slut 42. En del föredrag ha hållits under året, dessutom har klubben firat sin 5-åriga tillvaro med en angenäm fest. Under sommaren har hållits en fest, som inbringade 718 kr. Av verksamheten i övrigt kan bl. a. nämnas, att klubben deltagit i agitationen till riksdagsmannavalet. Som kapital i Folkets hus har klubben en summa av 840 kr., motsvarande 168 andelar. Klubbens räkenskaper ha under året balanserat på 1,396 kr. och utgör behållningen 351 kr. Av Morgonbris har sålts 835 ex.

Klubben är representerad i fattigvårdsstyrelsen, i kommunalfullmäktige, i A. B. F. samt i Föreläsningföreningen. Medlemmarna deltaga med stort intresse i studieverksamheten på platsen. Trettondagen höll

KAFFE

i parti och minut köpes bäst och billigast från Handelsfirman HERMES, Birger Jarlsgatan 71, Stockholm. Tel. N, 116 74. 4 1/2 kg. fraktfritt. Agenter ant. (Begär prislist.) (Åberopa denna tidning.)

Liten familj

blir inte stor om man i god tid gör sina inköp hos oss. Upplysningsbroschyrer och prislista mot 45 öres porto. Privat avsändare om så begäras.

Nils Adamsson,

Jakobsgatan 22, Stockholm 1.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring i **DE FÖRENADE** & sitt eget eller bägge makarnas liv. Premiebefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. förmåner.

Huvudkontorets adress:

Munkbron 17, STOCKHOLM.

ATELIER HERTHA

utför konstnärliga arbeten i läderplastik, lämpliga till presenter, såsom Skrivunderlägg och Portföljer, Plånböcker, Bok- och Telegampärmar, Damväskor m. m.

DROTTNINGGATAN 88 B¹ STOCKHOLM - Tel. Norr 3036. Elever emottages även.

Rådfrågningsbyråer.

Västgöta—Dals soc.-dem. kvinno-
distrikts rådfrågningsbyrå för möd-
rar. Doktor Gärda Lidfors av Geijer-
stam, Götabergsgatan 26, Göteborg.
Tel. 22 50. Mottagning vardagar kl.
11 f. m.—1 e. m.

klubben sin sedvanliga julgransfest för med-
lemmarna med familjer. Tjugondagen bjöd
klubben pensionärerna på alderdomshemmet
på kaffe, sång och musik. Styrelse för 1929:
Ordf. Hilma Wallin, v. ordf. Elsa Jansson,
sekr. Jenny Jungberg. Kommissionär för
Morgonbris Lovisa Setterlund. Referenter:
Maria Gustavsson och Hanna Källström.

Efter mötet var anordnat trevligt sam-
kväm med humoristiskt uppträdande av fyra
kamrater, vilket med förtjusning senterades.

Hjärtliga hälsningar till alla kamrater
landet runt. *Ref.*

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska
kvinno-örelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges
Socialdemokratiska Kvinno-
förbund.

Redaktör: Signe Vessman, Tel.
Norr 244 36. Upplandsgatan 85,
Stockholm.

Expedition: Upplandsgatan 1,
3 tr. Tel. Norr 288 86 Post-
giro n:r 50196.

För annonsavdelningen:
Astrid Johansson, Upplands-
gatan 58 A. Tel. Vasa 158 38.

Prenumerationspris:
Helt år kr. 3:—, halvt år kr.
1:50; lösnr. 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre,
textsida 40 öre pr mm.

Sv. Soc.-dem. Kvinnoförbund.
Ordf. Signe Vessman. Tel. Norr
244 36. Expeditionsförare: Gulli
Bergman, Upplandsgat. 1, 3 tr. ö. g.
Tel. Norr 288 86. Postgiro 50197.

Stockholms stads och läns soc.-dem.
kvinno-distrikt.

Adr.: Ordf. fröken Anna Svensson, Grinds-
gatan 10, Stockholm Sö. Kassör fru Gerda
Bergstrand, Bromsten.

Sthlns Allm. Kvinnoklubb
(soc.-dem.) håller ordinarie möte 1:a män-
dagen i varje månad kl. 7.30 e. m.
Obs.! Lokal i O-salen, Folkets Hus.
Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb
(soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde
1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i
lokalen Kocksgatan 24, sal C, i. p. g. n. b.
Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65,
3 tr., Stockholm. *Styrelsen.*

Södermanlands Enskilda Bank

Solidarisk Bank.

Regeringsgatan 18,
Hornsgatan 66 A,

Kontor i Stockholm:

Norrländsgatan 2,
Slussplan 1—3,

Humlegårdsgatan 7,
Kungsgatan 60,

Grundad 1865.

Barnhusgatan 16,
Odengatan 52. T

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris **Dam- & Barnkoffor.**

Dam- & Barnunderkläder.

Extra starka barnstrumpor.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb
sammanträder 2:a fredagen i varje månad
kl. 7.30 e. m.

Ordf. fru Vilma Eriksson, S:t Eriksg. 47.
Tel. Kungsh. 12 44.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb
har ord. möte 1:sta onsdagen i varje må-
nad Torsgatan 42, kl. 7.30 e. m.

Uppbörd och inskrivning varje möte.
Obs.! Ändrad lokal. *Styrelsen.*

S:t Görans soc.-dem. kvinnoklubb
håller möte 1:sta torsdagen i månaden kl.
7.30 e. m.

Ordf. fru Jenny Larsson, Arbetaregatan
21. Tel. Kungsh. 97 89.

Föreningen för hembiträden i
Stockholm

håller möte varje torsdag kl. 8.30 e. m. i
Studiehemmet, Drottninggatan 88, 1 tr.

Styrelsen.

Enskede soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte 1:sta måndagen i varje må-
nad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Källvägen.
Ordf. fru Lotten Olsson, Graningegr. 5,
Stureby. Tel. 36.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram
2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m.
Ordf. fru Anna Forss, *Billesholms gruva.*
Skr. fru Ida Ludström, Ljungsgård, *Bil-*
lesholms gruva. *Styrelsen.*

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möten 1:sta måndagen i
varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus
lilla sal. *Styrelsen.*

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8
e. m. i Arb.-föreningens H-sal. *Styrelsen.*

Göteborgs östra soc.-dem. kvinno-
klubb

håller möte 3:dje tisdagen i varje månad
kl. 8 e. m. Lokal Bondegatan 14.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra onsdagen i månaden kl. 8
e. m. i Folkets Hus B-sal. *Styrelsen.*

Malmö soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte första torsdagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, sal 7.
Ordf. fru Bothilda Hansson, Norra Vallga-
tan 118. Korresp. sekr. fru Martha Lars-
son, Sorgenfriväg. 7 a. Tel. 10 06.

Nyåshamn soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra månd. i varje månad kl.
7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. fru
Elsa Eriksson, Centralgatan 68.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta tisdagen i varje månad
kl. 8 e. m. i Huvudsta och Hagalunds Fol-
kets Hus omväxlande. I dec. hålles mötet
i Huvudsta. *Styrelsen.*

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje
månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. *Styrelsen.*

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta onsdagen i varje månad
kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal. *Styrelsen.*

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möten 2:dra måndagen i
varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus.
Ordf. fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel.
2 37. *Styrelsen.*

Tillberga soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möten 1:sta och 3:dje män-
dagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets
Hus.

Turebergs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra måndagen i varje månad
kl. 8 e. m. i gamla skolan. Ordf. fru Anna
Ahlzen, Tureberg. *Styrelsen.*

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl.
7.30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gärda.
Styrelsen.